
ben edebiyattan ibaretim
KAFKASOKUR
ergisi
SAYI:53 - YIL:7 - KASIM 2020 - 10 TL - KKTC: 16 TL
"Büyük ölülere matem gerekmez, fikirlerine bağlılık gerekir."
Mehmet Ali & Akşamsefası
Mustafa Kemal Atatürk

konu:

KAFKAOKUR
Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi
"...ben edebiyattan ibaretim."
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı: 53 - 10 TL | KKTC: 16 TL
kafkaokur.com · konudukkan.com · instagram.com/kafkaokur · twitter.com/kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi: Konu Fikir Sanat Edebiyat Yapım ve Dağıtım İç ve Dış Tic. Ltd. Şti.
Genel Yayın Yönetmeni: Gökhan Demir · **Genel Koordinatör:** Eren Caner Polat
Editör: Merve Özdolap · **Sanat Yönetmeni:** Yeliz Akın · **Kapak:** Tülay Palaz
Yayın Danışmanı: Baran Güzel · **Saha Koordinatörü:** Süleyman Özkara
Konu Dükkân: Aslı Coşkun Demir

Adres: Firuzağa Mah. Hayriye Cad. No: 18 Mayıs Apt. K: 3 D: 5 Beyoğlu, İstanbul
İletişim: editor@kafkaokur.com

ISSN: 2148-6824 **Yayın Türü:** Yerel, Süreli Yayın
Baskı: İleri Basım Matbaacılık Tel: (212) 454 35 10 Matbaa Sertifika No: 33316
Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş. (216) 585 90 00

Yazarlar
Okan Çil · Zülfü Livaneli · Soner Sert · Gonca Özmen · Deniz Barut · Ufuk Beydemir
Yağmur Arat · İpek Atcan · Cihan Talay · Atakan Çelik · Tuğba Sanünal · Sinem Sal · Ethem Baran
David R. Mellor · Gökhan Demir · Merve Özdolap · Cihat Dumanı · Şehnaz Erkan · Bahri Butimar

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj, Poster
Tülay Palaz · Cansu Akın · Nilay Adlım · Merve Yiğit · Yeliz Akın · Eren Caner Polat
Hande Koçhan · Oya Başkaya · Serkan Yolcu · Gamze Enginer Dizdar · Serra Ataman · Gülşah Minsin
Simay Yaman · H. Sercan Tunalı · Pelin Ayşan · Miraç Yıldırım · Başak Arslan · Selen Çelik Şeyşane

©Her hakkı saklıdır.
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dahil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Benim naçiz vücudum, bir gün elbet
toprak olacaktır fakat Türkiye Cumhuriyeti,
ilelebet payidar kalacaktır.
Cahit Akın

TOPLUMSAL DÖNÜŞÜMDE TİYATRONUN GÜCÜ

I. Dünya Savaşı'yla bütün gücünü yitiren Osmanlı kısa süre içerisinde dört bir yandan işgal edilir. Hasta adam ölmek üzeredir. İstanbul'da, Anadolu'da irili ufaklı isyanlar çıkar ama bunlar bireysel, yerel tepkiler olarak değerlendirilip genelde asayişe yorulur. Bunca imkânsızlık dahilinde yola çıkan Mustafa Kemal ve arkadaşları toplumsal bir direniş yaratmayı hedefleyerek, yoksul halkı tek bir çatıda toplayıp kayda değer bir ateş yakmayı başarırlar. Büyük bir özveri ve başarılı strateji sayesinde de işgalcileri geri püskürtüp cumhuriyeti ilan ederler.

Cumhuriyetin ilanı, pek çok siyasal, bürokratik, kurumsal değişikliği beraberinde getirir. Hedef muasır medeniyetler seviyesidir ancak muasırlaşabilmek için bundan fazlası gerekmektedir. Mustafa Kemal yapılması gereken şeyin bilincindedir ve kolları sıvayıp toplumsal kültürü geliştirmek, sanatsal yenilikleri çeşitlendirmek adına birtakım çalışmalar başlatır.

SANATSAL YENİLİKLER

Sanatkâr, toplumda uzun çaba ve çalışmalardan sonra alnında ışığı ilk duyan insandır.
Mustafa Kemal Atatürk

Mustafa Kemal'in tasarladığı yenilikler, daha modern bir hayatı amaçladığı gibi aynı zamanda da ulusal bilincin oluşmasını, birlik, beraberlik ve dayanışma ruhunu pekiştirmeyi hedeflemektedir. Pek tabii kültür sanat, bu hedeflere ulaşabilmek için olmazsa olmaz bir yerde durur. Yurdun dört bir yanına Kurtuluş Savaşı kahramanlarının heykellerinin dikilmesi istenir, saray ve tekke müziğinin yerine, Batıcı, çok sesli bir müziğe ve halk türkülerine doğru olan eğilim desteklenir, sanata ve tekniğe yatkın öğrenciler yurt dışına eğitim almaya gönderilir ancak hiçbiri, tiyatro kadar derinlikli ve hızlı bir etkiye sahip değildir.

Tiyatro, özellikle dönemi itibarıyla, çokça rağbet görebilecek ve insanlarla kolayca etkileşim kurabilecek, onları duygusal anlamda daha çok etkileyebilecek bir sanattır. Mustafa Kemal bunun farkındadır ve yeni bir tiyatro anlayışının oluşturulmasıyla bizzat ilgilenmeye başlar. Tiyatronun hem modernist bir anlayışla bütünleşmesi hem de yaratılmak istenen ulusal kimliğe hizmet etmesi gerektiğini düşünmektedir. Ancak bunun, yazılan oyunlardan, oyunculara, dekorlardan, yönetime kadar büyük bir sorumluluk ve ortak bir bilinç gerektirdiğinin de farkındadır.

Sevda Şener o dönemi şu şekilde yorumlar:

"Kurtuluş Savaşı'nı başarmış, cumhuriyeti gerçekleştirmiş ve devrimlere girişmiş olan ulusumuz, bu aşamayı sindirmeye çalışmakta, değişim döneminin heyecanını yoğunlukla yaşamaktadır. Tiyatro bu heyecanın yansıtıldığı elverişli bir ortamdır. Öte yandan, devrimlerin ulusça sindirilebilmesi için, cumhuriyetle son verilen Osmanlı döneminin aksaklıklarının sergilenmesi, eleştirilmesi gerekmektedir. Tiyatro bu eleştiri için de uygun bir ifade olmuştur."

YENİ BİR TARİH YARATMAK

Cumhuriyetin kuruluş aşamasında, özellikle de 1923-1940 arasındaki tiyatroyu "modernleşme ve ulusal kimlik" şeklinde iki başlığa ayırarak daha kolay analiz edebiliriz sanıyorum. Böylelikle hem tiyatronun sahip olduğu siyasal/kültürel etkiyi hem de Mustafa Kemal'in kültür ve sanata verdiği desteği/önemi daha kolay anlayabiliriz. Önce ulusal kimlik meselesini ele alalım.

Cumhuriyetin ilanıyla beraber Osmanlı'yla olan bağlar siyasal, kültürel ve sanatsal anlamda zayıflamaya başlar. Osmanlı olmak terk edilir, bunun yerine insanları bir arada tutacak, onlarda ortak bir bilinç yaratacak yeni bir kimlik yaratılmaya çalışılır ve Mustafa Kemal, milliyetçilik fikri uyarınca tercihini ulusal bir kimlikten yana kullanır. Ne var ki bu sanıldığı kadar kolay bir süreç değildir. Yeni kimliği, yeni bir tarih anlayışıyla kurmak, dahası bu tarih anlayışını çok yönlü şekilde devlete ve topluma yaymak gerekmektedir. Bu anlayış, ta Orta Asya'ya, hatta İslam öncesine dek dayanır ve kesintisiz tarih fikri uyarınca

Nilay Adim

kabaca şunu söyler: Türkler, İslam öncesinden beri pek çok yerde hâkimiyet kurmuşlar, nice devletler kurup nice devletler yıkmışlardır, şimdiyse hâkimiyetlerini Türkiye Cumhuriyeti adı altında sürdürmektedirler... Konunun bilimsel ve teknik yönleri Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu ve birtakım ilim insanları tarafından araştırılır araştırılmasına ancak bu yeterli değildir. Tiyatro ve kültür-sanat işte burada devreye girer.

Elif Çongur'un *Ulusal Kimliği Tiyatro ile Kurmak* kitabında bu anlayışla yazılan ve oynanan bir sürü oyun örneğiyle karşılaşırız. Şimdi bu oyunlar üzerinden hem dönemin tiyatrosuna hem de Mustafa Kemal'in yaklaşımına bakalım.

Faruk Nazif Çamlıbel'in kaleme aldığı *Akın* oyunu, sanıyorum döneminde en öne çıkan oyunlardan biri. Mustafa Kemal'in, oyunun yazılış aşamasına bizzat dâhil olduğunu, *Akın*'ı Afet İnan'a incelettiğini, akabinde provalara katılıp yer yer oyunun yönetimine müdahale ettiğini Nail Tan'ın anılarından biliyoruz. *Akın*'ın 4 Ocak 1932'de Ankara Türk Ocağı'nda yapılan ilk gösterimine katılan Mustafa Kemal, beğenmezse oyunu tenkit edeceğini belirtir ancak sonuçtan memnun şekilde salondan ayrılır.

Akın, ulusal kimliğin tarihsel kökenini Orta Asya'ya kadar götüren oyunlara iyi bir örnektir. Hece vezniyle yazılan ve İslam öncesi Türklerin yönetim anlayışını, erdemlerini, Mustafa Kemal'e kadar destansı şekilde anlatan *Akın*, diğer halkları bir yana bırakarak, Anadolu'daki ilk yerleşimin de Türkler tarafından gerçekleştirildiğini iddia eder, "kesintisiz tarih anlayışı"nı masalsı şekilde yeniden üretir. Oyunun en önemli özelliklerinden biri de Mustafa Kemal'in ilke ve inkılaplarının, yani bu fikir ve erdemlerin, ta o zamandan beri, Türklerce savunulagelen bir düşünce sistemi olduğunun altının çizilmesidir. Böylelikle cumhuriyetin ve Mustafa Kemal'in temel prensiplerinin tarihsel bir karşılığı olduğu belirtilerek, bu prensipler "Türk'e ait erdemler" şeklinde sunulur.

Behçet Kemal Çağlar'ın kaleme aldığı *Çoban* da Turancılık fikrini destekleyen ve "kahraman ırk" mitolojisi üzerine kurulan oyunlardan biri. Düşman, Türk yurduna saldırır, savaş çıkar ancak yenen de yenilen de olmaz. Derken her iki taraftan da bir savaşçının teke tek savaşmasına karar verilir. Zırhlı süvariye karşı, hançerli bir garip çoban çıkar meydana ve tahmin edileceği üzere galibiyet çobanın olur.

"Tarih: İşte haykırıyorum: daha büyük
Türk benden;
Türkü gördüm ilk önce dünyaya gelince ben."

"Türk"ün bu denli masalsı bir şekilde anlatılmasına ek olarak, oyunun Orta Asya'da ve eski zamanda geçmesine rağmen finalinin *Gençliğe Hitabe* ile bağlanması da bizi yine aynı fikre, kesintisiz tarih anlayışına ve ulusal kimlik propagandasına getirir.

Bu anlayışla yazılan oyunlarda "Türklük" her şeyin önündedir. Öyle ki Feyzi Kutlu'nun yazdığı *Timurhan* oyununda çıta hepten yukarıya çıkarılır. Osmanlıcılıktan ziyade Turancılığa vurgu yapılan oyunda, Yıldırım Bayezid'le Timur'un meşhur savaşında, enteresan şekilde, Timur'un tarafı tutulur. Türkler arasında savaş çıkaranın Bayezid olduğu söylenir. Akabinde Bayezid zincire vurulmuş hâlde Timur'un huzuruna getirilir ve Timur, Türklüğe dair attığı tiratla mağlup padişaha unutulmayacak bir ders verir.

"Çözün zincirlerini Türk bir esir olamaz!
Yaptığınız hakaret sanmayınız değil az...
Yıldırım! Söyle bana yolunuz doğru mudur?
Saptığın bu çıkmazda hangi yarın nurludur?
Arkadaş!
Durmadan koş! Yalnız; kendine güven...
Türklüğünü unutma düşmanını öyle yen..."

"İLK DRAMATURG"

Mustafa Kemal'in sık sık tiyatroya gittiğini biliyoruz. Hatta temsillerden sonra oyuncularla, yönetmenlerle görüşüp oyun hakkındaki beğenilerini, eleştirilerini onlarla paylaşır. Bazen de çok kıymet verdiği oyunların yazım sürecine, provalarına müdahil olarak oyun yönetimine bizzat katılır. Kendisinin önerdiği konularla ilgili metinleri de yorumlamaktan kaçınmaz. En çok üstünde durduğu meselelerden biri Türkçenin özenli şekilde kullanılması ve eskilerin yerine Türkçe kelimelerin tercih edilmesidir. Metin And, bu gibi tavırlarından dolayı Mustafa Kemal'i Türkiye'nin ilk dramaturgu olarak nitelemekten çekinmez.

Dünyada, ulusun bağrında özgür bir birey olmak kadar büyük bir mutluluk var mıdır?
Mustafa Kemal Atatürk

Mustafa Kemal'in tiyatroya atfettiği öneme dair çarpıcı örneklerden biri de İran Şahı Pehlevi'nin ülkemize yaptığı ziyaretteki organizasyondur. Mustafa Kemal, ziyaret öncesinde, Şah'ın onuru için derhâl bir opera hazırlanmasını ister. *Özsoy* ismindeki opera Hayri Egeli tarafından, Mustafa Kemal'in denetiminde yazılır ve Adnan Saygun'un sıkı çalışmasıyla iki ay gibi kısa bir sürede bestelenerek sahneye konur.

"O sıralarda kendisinin (Atatürk'ün) İran ile yakınlaşmayı, iki devlet arasında sağlam bir dostluk kurmak istediği anlaşılıyordu. Biri çoğunlukla Sünni, diğeri çoğunlukla Şii mezhebine bağlı bu iki devlet, yüzyıllar boyu düşmanca bir komşuluğu sürdüregelmişlerdi. Atatürk, işte bazen açık bazen kapalı olan bu düşmanlığı dostluğa çevirmek, bunun için de din ve mezhep konularını bir yana itip, iki milletin öz kardeşler oldukları fikrini, bir İran efsanesine dayanarak ileri sürme düşüncesine kendini kaptırmış olmalıdır. Atatürk, böyle bir fikri, Şah ile karşılıklı söyledikleri nutuklar sırasında da ortaya atabilirdi. Fakat sahnenin hareketinden ve musikinin gücünden yararlanarak, bu fikri bir sanat havası içinde işletmenin, heyecanla beslenen duygular üzerinde büyük etkisi olacağını düşünmüş olmalı. Nitekim 19 Haziran 1934 tarihinde, Ankara Halk Evi'nde yer almış olan ilk temsilin hemen ardından iki devlet başkanı Dışişleri Bakanlığı'na giderek orada Türk-İran dostluğunun temelini atmışlardır."

Çongur'un, Mustafa Bayık'tan alıntıladığı kısım, Mustafa Kemal'in tiyatroya olan çok yönlü ilgilisini anlamamıza yardımcı olduğu gibi, sanatın siyasal etkisini de gözler önüne serer.

MODERNLEŞME ÇALIŞMALARI

Ulusal kimlik yaratmanın yanında, tiyatronun bir diğer işlevinin de modernleşme meselesine aracılık etmek olduğunu söylemiştik. Bu tip oyunlarda modernleşme ile Mustafa Kemal'in ilke ve inkılapları aynı şey olarak kabul edilir. Batı'ya ulaşabilmenin, istenen çıtayı aşabilmenin ancak onun gösterdiği yolda ilerleyince gerçekleşebilecek bir sonuç olduğu her fırsatta hatırlatılır.

Aka Gündüz'ün kaleme aldığı *Beyaz Kahraman* oyunu tam da buna dair bir oyundur. *Beyaz Kahraman* 42 yıl sonrayı, geleceği, 1974 yılını anlatır. Mustafa Kemal devrimlerini benimsemiş bir Türkiye'nin bu kadar kısa zamanda dahi ne kadar modern ve gelişmiş bir yer hâlini alacağı sahneye taşınır. Veremin, kanserin çaresini bulmuş bir Türk doktorun hikâyesinin anlatıldığı oyunda, doktor, insan ömrünün sınırlarını zorlayan çalışmalarından birinde, yeni bulduğu ilacı kendi üzerinde dener ve aşırı dozdan ölür ama ölmeden önce ideal dozu

Mehmet Ali & Akşamsefası

Nilay Adim

öğrencilere yazdırmayı ihmal etmez. Hem bilimsel anlamda hem de ahlaken gelişmiş bir toplum düzeyine ulaşılacağı, böylelikle önceden haber verilmiş olur.

Benzer konuyu, geleceği, 21. yüzyılı kaleme alan oyunlardan biri de Yunus Nüzhet Unat'ın yazdığı *Haydi Suna*'dır. Mustafa Kemal'in fikirleri doğrultusunda ilerleyen Türkiye, donanımlı bilim insanları yetiştirmeye başlar ama içlerinde biri, bir Türk doktoru vardır ki dünyadaki bütün savaş gazlarını nötralize etmeyi başarır ve âdeta dünyaya barış ve huzur getirmek üzeredir. Bütün dünya bu Türk bilim insanın peşine düşer ancak o bütün teklifleri, servetleri geri çevirerek ülkesi için çalışmayı sürdüreceğini söyler.

Yukarıdaki örnekler her ne kadar bir temenninin ötesine geçemese de, daha ayakları yere basan oyunların yazılmış olduğunu da görürüz. Bunların önemli bir kısmınıysa kadın sorununun işlendiği oyunlar oluşturur.

Bilindiği üzere cumhuriyetin ilanı, kadınlara seçme ve seçilme hakkını vererek büyük bir yeniliğe imza atar ancak bu yeterli gelmez ve kadınların modernleşmeleri, toplum içerisinde söz hakkına sahip olmaları ve ekonomik özgürlüğe kavuşmaları da sahnelere taşınır. Saim Yay'ın yazdığı *Gelin Alayı* konuyla ilgili öne çıkan oyunlardan biri olarak bilinir. Kurtuluş Savaşı'nda babasını kaybeden Tahire, bir çobana âşıktır ama ona zengin ve zorba biri talip olur. Tahire ve onu himaye eden amcası, zorbaya karşı direnirler. Amcası da Tahire'nin kararına saygı duyar. Nihayetinde zorba kelepçelenir ve hapse atılır, Tahire ile çoban ise evlenip mutlu olurlar. Akabinde Tahire şöyle der:

"O zamanlar geçti. Şimdi cumhuriyet devrinde yaşıyoruz. Köy dirliğini bozmak isteyenin eline kelepçe takar da götürüler, dama atarlar. Bu devirde her şey gönül rızasıyla olur. Zorbalık yok ağam, zorbalık yok..."

Mustafa Kemal, kadın meselesine özellikle dikkat çeker ve böyle oyunların yazımını destekler. 1925'te Kastamonu'da yaptığı konuşmada söyledikleri de bundan farklı değildir.

"Bir toplum, bir millet erkek ve kadın denilen iki ayrı cins insandan oluşmaktadır. Olabilir mi ki, bir kitlenin bir parçasını ilerletelim. Diğerini göz ardı edelim de, kitlenin tamı ilerlemiş olabilsin? Mümkün müdür ki bir toplumun yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça diğer kısmı göklere yükselebilsin? Şüphe yok, ilerleme adımları, dediğim gibi iki cins tarafından beraber, arkadaşça atılmak ve gelişme sahalarında ve yenilikle birlikte mesafe almak gereklidir."

Kadın varlığı, ulusun binbir noktadan temelidir! Artık, kadını süs tanımak fikrini tazelemek doğru değil!
Mustafa Kemal Atatürk

Mustafa Kemal tam da bu lüzum üzerine *Taş Bebek* isimli bir oyuna müdahale etme gereği duyar. Karakterlerden birisi, kadınların süs gibi sevilmesi gereken canlılar olduğuna dair bir şeyler söyler. Mustafa Kemal bu kısmın üstünü çizer ve gerekli düzeltme notlarını yazara iletir.

Modernleşmeye dair kaleme alınan oyunların bir diğer ortaklaştığı temaysa yobazların kötücüllüğü, dahası iç düşmanlardır. Yeni kurulan cumhuriyetin kendini meşrulaştırması ve yeni ilke ve hedeflerini, bir ulus bilinciyle halka kabul ettirebilmesi için en önemli basamaklardan biri de budur; geçmişin kötü, aksak yanları göstermek, onların yerini yenilerinin aldığının altını çizmek. Genelde Kurtuluş Savaşı vurgusunun yapıldığı bu oyunlarda, kendi hâlinde, yoksul ancak inançlı ve güçlü insanların, canları pahasına vatanlarına sahip çıktıklarının altı çizilir.

Pek tabii bu oyunlarda birey kavramından ancak tartışmalı olarak söz edebiliriz. Yaşananlar her ne kadar oyun kişilerinin başına gelse de onlar Ahmet, Ayşe oldukları için değil "Türk köylüsü, Türk doktoru, Türk kadını" oldukları için badireleri aşabilecek güce sahip olurlar; bireyden ziyade toplumsal birer temsiliyetle ve yaratılmak istenen ideal toplum biçiminin hayali gücüyle var olurlar. Çongur'un kitabında daha fazla örneğini de okuyabileceğiniz bu oyunların bir kısmı var olan sorunları gerçekçi bir şekilde yansıtıp izleyicide soru işaretleri yaratırken, bir kısmı da oldukça masalsı kahramanlıklar içeren, gerçekten uzak tarihi yanlarıyla, kaba bir propaganda malzemesi şeklinde yorumlanmaya müsaittir.

Mustafa Kemal, binbir zorlukla düşmanlarından kurtulan ve cumhuriyet hâlini alan ülkenin kültür sanatını, özellikle de tiyatrosunu her fırsatta desteklemiş ve tiyatronun, toplumu değiştirmeye fayda sağlayacak o büyük gücüne katkı sunmayı ihmal etmemiştir. Bir ülkenin çok yönlü şekilde modernleşebilmesi için sanatın da en az sanayi, tarım ve eğitim gibi temel dinamikler arasında kabul edilmesi takdir edilesi değildir de nedir.

AYDINLANMA VE KÜLTÜR BAĞLAMINDA ATATÜRK

Zülfü Livaneli ile bu sayımız için bir araya geldik ve Modern Türkiye'nin değişim ve dönüşümlerini, kültürü ve Atatürk'ü merkeze alarak aydınlanma bağlamında konuşmaya çalıştık. Soner Sert

Her ne kadar 1800'lü yılların ortalarından itibaren, özellikle edebiyatta, bir dönüşüm başlasa da kültür ile ilgili değişim Cumhuriyet'in ilk yıllarına tekabül ediyor. Siz bu iki durum arasındaki ilişkiyi nasıl değerlendiriyorsunuz? Erken 1900'lü yılların aydınları bir önceki yüzyılın kültür birikiminden nasıl etkilendi de Cumhuriyet'i kurdu?

Aslında kültür değişimi cumhuriyetten önce başlamıştı. İmparatorluğun karşılaştığı felaketler, özellikle 93 Harbi'nden sonra sarayda, bürokraside, orduda (ulema hariç) büyük sarsıntılar ve yeni arayışlar yaratmıştı. Ziya Paşa'nın Doğu ile Batı'yı karşılaştıran ve bizim perişanlığımızı anlatan dizeleri herkesin dilindeydi. Kılık kıyafet ve hayat tarzı sarsıcı bir değişim içindeydi. O dönemler kendi yazar ve şairlerini doğurdu. Bunların en etkilisi Namık Kemal'di kuşkusuz. Bu gözü pek şair, vatan kelimesinin bilinmediği bir çağda *Vatan yahut Silistre* oyununu yazmış ve vatan şiirleriyle toplumu (en azından öğrenci ve genç münevverleri) bambaşka bir mecraya sokmayı başarmıştı. O zamanlar öğrenci olan cumhuriyet kurucuları üzerinde de muazzam bir etkisi vardı. Hatta Manastır Askeri Okul öğrencisi olan Selanikli Mustafa Efendi, Namık Kemal'den o kadar etkilendi ki onun tarzında şiirler yazmaya başladı. Ben ikinci adı olan ve çok sevdiği Kemal'i de bu etkiden dolayı benimsediğini düşünüyorum.

Mustafa Efendi, Namık Kemal'den o kadar etkilendi ki onun tarzında şiirler yazmaya başladı. Ben ikinci adı olan ve çok sevdiği Kemal'i de bu etkiden dolayı benimsediğini düşünüyorum.

1923 sonrası modern çağa uyum sağlama ve aydınlanma çabası rejimin başlıca hedeflerinden biri oldu. Bugünden geçmişe baktığınızda, yüz yıllık süreç içinde, "muasır medeniyetler seviyesine" ulaşıldığını düşünüyor musunuz?

Tabii ki hayır… Osmanlı'nın 3. Selim'den beri yüzlerce yıldır kurtulmak için kıvrandığı ve bir türlü çıkamadığı ulema zihniyeti bugünümüzü de karartıyor. Tarikat egemenliği bizi AB idealinden ayırdı. Aydınlanma hamlesinin çok gerisine düştük. Yani 3. Selim'i, padişahını, halifesini odasında bıçaklayarak öldüren, 2. Mahmud'u "gâvur padişah" ilan eden zihniyet gücünü artırarak devam ediyor. Sakallı Celal'in "Doğu'ya giden gemisi" hâlâ gitmekte, üstelik çok güçlü motorlar takmış olarak. Bir İslam ülkesi olarak Cumhuriyet Reformları altın değerindeydi, dünyadaki ilk örnekti ama kıymeti bilinmedi ne yazık ki.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında ortaya çıkan edebiyat eserlerinin çağıyla/gün ve güncelle arasında sıkı bir ilişki var. Kurtuluş Savaşı, devrimler, kültür ve aydınlanma gibi olay ve olgular çoğu zaman eserlerin odağında yer alıyor. Bugün edebiyatçıların büyük çoğunluğunun sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal değişimleri eserlerinde işlememesini nasıl yorumluyorsunuz?

Hep tekrarladığım bir tezim var: Batı düşünce eserleriyle, Doğu şiirle dönüşür. Bizde Montesquieu, Rousseau, Voltaire, Hume gibi düşünürler yetişmemiştir. Zaten felsefenin yasak olduğu bir toplumda yetişmeleri de mümkün değildi. Gerçi Gökalp, Akçura gibi bazı düşünürlerin siyasete etkisi oldu ama asıl büyük etkiyi vatan şairleri yarattı. Sonra bu şiir milli mücadeleye, modernite ve kalkınma çabalarına yöneldi. Arkasından yine öğrenciler başta olmak üzere toplumu derinden etkileyen solcu şair ve yazarlar geldi. Bu ülkede milyonlarca kişi Nazım, Yaşar Kemal ve böyle edebiyatçıları okuyarak solcu olmuştu; *Das Kapital* ile değil.

Özellikle SSCB'nin yıkılışından sonra ise olaylara sınıf açısından bakmayı eskimiş bulan, kimlikleri öne çıkaran postmodern akım ortalığı kapladı. Bu yolu takip eden edebiyatçılar başta Amerika olmak üzere Batı tarafından el üstünde tutuldular. Bunun doğal sonucu olarak topluma, sınıfları temel alarak bakan, edebiyatı toplumun dışına süren ve kendi içinde bir söz oyunu hâline getiren akımlar çok güçlendi.

Hal-i pür melalimiz kısaca böyle.

BİYOGRAFİ VE ATATÜRK

Birçok düşünüre göre, bireyin sanatla kurduğu ilişkinin temelinde bilgi edinme amacı gizlidir. Kişinin, doğumundan ölümüne, gördüklerini, işittiklerini, hissettiklerini anlamlandırma çabası, tanımlama ve kodlama merakı, algılarını bu düzlemde kullanmasını şart koşar. Dışarıdan gelip, pencereden süzülerek odaya dolışan her bir sesi ya da yaşamda ve ekranda görülen her imajı zihnimiz tanımlar ve önceden edinilen bilgiler ışığında bir yere oturtur. Bilmiyorsak ve deneyimlemediysek hemen onu öğrenmeye çalışır ve akabinde kodlarız. Tıpkı, yanan bir sobaya eliyle dokunan ve bilinçli bir şekilde bir daha aynı eylemi yapmaması gerektiğini öğrenen bir bebek gibi…

Usta yönetmen Tarkovsky, sanatın insanı ölüme hazırladığını söyler. Bu cümlenin manevi bir karşılığı olmakla beraber, maddi dünyaya dair bir maksadı da vardır. İnsanın, sanat aracılığıyla edindikleri sayesinde ruhunu ve zihnini dizginleyebildiğini muştulayan bu söz, yine bu yolla öğrenilen bilgilerin yaşamda bir karşılığı olduğunu dile getirir.

Sanatsal bir yolla bilgi almanın en popüler araçlarından biri, biyografilerdir. Her bir yaşam öyküsü kurmaca ögelere, hayali anlara yer vermekle birlikte, temelde o kişinin yaşamına, hayatındaki olay ve olgulara yaslanmak zorundadır ki nihai hedefi olan bilgi aktarımını gerçekleştirebilsın. Her ne kadar belgesel izlemek gerek işlevsel gerekse de zamansal açıdan daha konforlu olsa da işin bir de edebi kısmı var.

Bir biyografi kitabının, hele de vefat etmiş bir kişinin yaşamını konu alıyorsa, olmazsa olmazı kaynakçadır. Kişinin yaşamı, tanıklıklara, şahitlere, bilgi, belge ve raporlara, mümkünse bilimsel verilere dayandırılmalıdır ki yazarını şaibeli bir noktaya sürüklemesin. Zira bir biyografi yazarı, geçmiş dönemde yapılan çalışmaları olduğu gibi kullanıp, üzerine hiçbir şey katmadan, sadece pazarlama ve satış dürtüsüyle "ürün" çıkarmaya çalışıyorsa –işin yasal kısmı bir yana- ahlaki çöküş yaşıyordur. Aksi olarak, yazarın ön sözde araştırma metotlarını, bu çalışma için ayırdığı süreyi ve bölümleri neyle oluşturduğunu, fotoğraf/belge kullanıyorsa nereden edindiğini, mümkünse neden bu çalışmaya gerek duyduğunu, ele alınan çalışmanın kişi üzerine hazırlanan külliyata nasıl katkı sunacağını açıklaması gerekir.

Ülkemizde, üzerine en çok biyografi kitabı yazılan, yayımlanan kişi Atatürk'tür. Bu yazı, dosya konusunu odağa alarak Atatürk ve biyografi kitapları meselesini tartışmayı amaçlıyor.

Atatürk biyografilerinden en dikkat çeken ikisi, 1960'lı yıllarda yayımlandı. İlki, onun masalarında oturan, anılarını, yaşanmışlıklarını defaatle dinleyen Falih Rıfkı Atay'a ait. 1961 yılında yayımlanan *Çankaya*, uzun süre çalışmanın sonucunda ortaya çıkar. Belgelere dayandırılan, birinci elden tanıklıklarla elden edilen bilgiler ışığında tamamlanan kitap, yayımlandığı tarihten bu yana, en çok okunan biyografilerden biri olur. İkincisi ise Şevket Süreyya Aydemir'in kaleme aldığı üç ciltten oluşan *Tek Adam* kitabıdır. Osmanlı Devleti'nin yıkılış sürecini ve taze Cumhuriyet'in kuruluş dönemini de anlatan kitap, merkezine Atatürk'ü koyarken, onunla ilgili hazırlanan en kapsamlı kitaplardan biri olma niteliğine erişir.

Lord Kinross'un İngiliz Hükümeti'nin isteğiyle 1952 yılında yazmaya başladığı, aralıklarla geçen sekiz yıllık bir çalışmadan sonra 1960 yılında yayımladığı *Bir Milletin Yeniden Doğuşu – Atatürk* kitabı da dikkate değer biyografilerden biridir.

Attila İlhan, Emre Kongar, Taha Akyol, İpek Çalışlar gibi isimlerin yanında Cumhuriyet Edebiyatı'nın özgün kalemlerinden Yakup Kadri Karaosmanoğlu da bir Atatürk biyografisi kaleme alır. "Bizim ilk gençlik yıllarımız bir milli kahramana hasretle geçti," sözleriyle başladığı kitabını bir biyografik roman biçiminde kaleme alan yazarın çalışması önemlidir.

Son yıllarda Atatürk biyografisi yazma çabasıyla yola çıkan ve kısa sürede kaleme aldığı çalışmasını metaya dönüştürerek, reklam kampanyalarıyla şov dünyasının bir ürününe büründüren ve 1881 tane bastırdığı kopyanın tekini 2.500 TL gibi rekor bir ücretle satarak yayımcılık dünyasında çığır açan Yılmaz Özdil, biyografi kitabının nasıl olmaması gerektiğiyle ilgili en popüler adımı attı. Sayfa sayısı uzun olsun, diye, geniş satır aralıklarıyla, büyük puntolarla hazırlanan kitapta yazar, bir biyografi kitabı yazmasına karşın, hiçbir kaynaktan yararlanmaz. Sanki Atatürk'le aynı dönemde yaşamış, onun en yakınlarından biriymişçesine, ilk ağızdan gelişen olayları anlatır. Ayrıca kitabın diline de dikkat etmez. Sanki bir köşe yazısı yazarcasına, kelimeleri alt alta sıralayarak, özensiz bir şekilde cümleleri dizer. Pazarı daha da geniş tutmak amacıyla yayımlandığı belli olan –çocuklara yönelik– *Atatürk ve Temizlik*, *Atatürk ve Çocuk*, *Atatürk ve Sanat*, *Atatürk ve Hayvan Sevgisi* gibi kitaplar, Yılmaz Özdil'in biyografi anlayışının en güzide örneklerini oluşturur. Bir edebiyatçı ya da bir pedagog olmayan yazar, Atatürk'ün sosyal hayatından kesitler sunarak –bu da biyografinin bir başka türüdür– vasatlığı çocuklar için yeniden üretir.

Atatürk biyografisi yayımlama eylemi, bugün sinemada Atatürk filmleri yapma düşüncesi gibi, temelinde maddi çıkar yaratma çabasına bürünmemelidir. Biyografi yazmak, bir yazarın tarihe duyduğu sorumluluktan, odağa aldığı kişiye duyduğu saygıdan beslenmelidir. Aksi, yaşamı anlatılan kişiyi, tarihsel bağlamda bir değer olarak görmek değil de, bir meta olarak yeniden üretmek maksadı taşır ki bu sizin niyetinizi açığa çıkarır.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Gonca Özmen

SOKAK

"Bak! şiirler var, mektuplar var, çocuklar var, / sokaklar var, kediler!"
küçük İskender

Sokakları çok özledim – şöyle sere serpe, şöyle sakınımsız bir sokağı adımlamayı!

Çocukluğumda tozuna, toprağına, çamuruna bulandığım, eve çağıran anneme darıldığım, oyunlar oynadığım, düşüp ağladığım sokaklar... Bir ana damara açılan kılcal damarlar gibi sıra sıra, eğri büğrü, geniş-dar, uzun-kısa, eski-yeni, bakımlı-bakımsız, çıkar-çıkmaz sokaklar... Seslerini, patlamış mısırlar gibi çiçeklenen erik ve badem ağaçlarını, patır patır yere dökülen beyaz, mor, kırmızı dutlarını, iğdelerin esrik kokularını yıllardır kendimle taşıyıp durduğum sokaklar...

Hele ortaokul ve lise yıllarımın geçtiği, Burdur'daki çıkmaz sokağımızı düşününce, zaman tüneline girmişcesine bir yolculuğa çıkarım belleğimin kıvrımlı yollarında. Bizimle birlikte dört ailenin oturduğu o şenlikli, o güleç çıkmaz sokaktaki en eski ahşap ev, pirinç tokmaklı dış kapısı, işlemeli tavanı, oymalı dolaplarıyla yandı gitti – şenlik dağıldı. Çocukluğum, ilk gençliğim de sanki orda kaldı.

İstanbul'da da bir çıkmaz sokakta yaşıyorum: Karanfil Çıkmazı. "Çıkmaz Sokak" adlı yazısında İstanbul'da 600'ü aşkın çıkmaz sokak olduğunu belirten Enis Batur "Çıkmaz sokak şehrin gramer hatası olabilir de, poetik bir hatadır. (...) Çıkmaz sokak çağırır; gider, sonuna değeriz. Kuytu bir parantez, estetik bir şakadır. (...) bütün şairler çıkmaz sokaktırlar," der. Katılmamak elde mi? Kentlere düşkün olan Enis Batur, elbette sokaklara da düşkün. Kuytu sokakları, arka sokakları, çıkmaz sokakları seven, onları yazan, fotoğraflayan biri. "Bir kentin içinde dolaşmaya başladığınızda, öylesine daldığınız bir sokak, içinde birkaç yüzyıl barındırabiliyor," diyor bir söyleşisinde.

Sokakları çok özledim – şöyle sere serpe, şöyle sakınımsız bir sokağı adımlamayı!

Günlük yaşamımızın simgesi, kimliklerimizin parçası, yaşananların tanıklarıdır sokaklar. Toplumsal, kültürel mekânlardır. Muhalefetin, itirazın, direnmenin, hak ve özgürlük aranışının, diklenmenin biricik alanlarıdır. Esinleyici, çekici, öğreticidirler. Şair ve yazarlardan sinemacılara, fotoğrafçılardan ressamlara, birçok sanatçıya esin kaynağı olmuşlardır.

Asıl da Garip şairleriyle girmiştir sokaklar şiirimize. Şiirin sokağa inmesi, yaygınlaşması demek şairin de sokağa çıkması, oradaki yaşamın nabız atışlarını duyması, diliyle, değerleriyle sokaktaki insanı tanıması ve onu yazması demektir. Orhan Veli'nin dediği gibi: "Şimdi evime girsem bile / Biraz sonra çıkabilirim / Mademki bu esvaplarla bu ayakkaplar benim / Ve mademki sokaklar kimsenin değil." Oktay Rifat'ın "Perçemli Sokak"ı, Melih Cevdet Anday'ın "Anı" şiirindeki dizeleri elbette unutulmaz: "Sevdiğim çiçek adları gibi / Sevdiğim sokak adları gibi / Bütün sevdiklerimin adları gibi / Adınız geliyor aklıma."

Sokaklara düşkün, sokak aşığı şairlerden biri de İlhan Berk'tir. *Pera*'nın bir bölümünü "Sokaklar İnsanlar Evler Üzerine"dir adı altında topladığı şiirlere ayıran Berk, "Küçük, dolambaçlı arka sokakların şiiri hiçbir şeye değişilmez," diye başlar. "Telgraf Sokağı" için, "İşte dünya güzeli bir sokak adı..." diyen şair sitemle sorar: "Sokaklardan, sokak adlarından ne isterler? Niçin değiştirirler sokak adlarını? Kentlerin atardamarları değil midir onlar?" Kitaplardan, haritalardan, paftalardan, şehir rehberlerinden, sokak kütüklerinden, krokilerden vb. yararlanarak bugün çoğunun yalnızca adları kalmış olan bu sokakların kütüğünü çıkarır. Pera'daki "Hava Sokağı"nın bulunduğu yer, bir zamanlar salatalık tarlasıymış örneğin. Ona göre, "bütün Pera sokakları içinde en çok düş gören"i Eski Çiçekçi Sokağı'dır. "Pera'nın arka sokakları öykü yüklüdür," der ve onların öykülerini anlatır Berk: "Büyükparmakkapı ile Küçükparmakkapı sokaklarının fuhuş öyküleri bitecek gibi değildir." Sokakların yalnızca adlarını, görünen özelliklerini bildirmekle, seslerini duyurmakla yetinmez; kokularını bile duyurur: Çukurçeşme Sokağı, "Ortodoks kokar." Bir "sokak delisi" olarak, her sokakta bir güzellik bulan Berk, Meşelik Sokağı'nı ise "dünyanın en karanlık, en boğucu, bir karabasan sokağı" olarak görür.

Merve Yiğit

İlhan Berk'in sokak sokak, adım adım dolaştığı, sokaklarını yazıya geçirdiği, şiirleştirdiği bir başka semt Galata'dır. Karaköy'ün "dünyanın en küçük sokağı odur," dediği Leblebici Şaban Sokak, kendine benzeyen ve tek bir sokakmış gibi göründüğü Kademi Sokak ve Aynalı Lokanta Sokağı ile birlikte "ayaktakımının sevgili bütün kulları"nın doldurduğu, "Yeryüzünün en lümpen" sokaklarındandır. "Kademi Sokak yeryüzünün ilk 'kadim' fuhuş sokağıdır da." Galata'nın lokanta ve meyhanelerinin olduğu sokaklarından biri de "bir karış boyunda"ki Mangır Sokak'tır. Yenikapı Sokağı, "avuç içi kadar" sokaklardan biridir ve "Sanki zift katran kutusundan çıkarılmış gibi de simsiyahtır. (...) Sokağın insanları da fabrikaların, evlerin bacalarından yeryüzüne inmişler gibi is pas içinde"dir. Eski Banka Sokağı, "Galata'nın o küçük, dar, hemen başlayıp, hemen de biten, (...) ruhu olan o ilk sokaklarındandır." "Şöyle başımı alıp gitmek istiyorum diyor Üsküfçü Sokak", "Bir deniz

Günlük yaşamımızın simgesi, kimliklerimizin parçası, yaşananların tanıklarıdır sokaklar.

kuşu olmak istiyorum diyor Gümrük Sokak," diye yazıp sokakların seslerini de duyurur.

Galata Kulesi Sokağı, "Galata'nın kimi küçük sokakları gibi o da ölümle pençeleşiyor"dur. Sokakların "alçak gönüllü" oluşuna da değinir, en çok da onları sever: "İstanbul bu küçük, eski sokaklarsız nasıl sevilir?" Yüksekkaldırım'ın fuhuş yapılan sokaklarından biri olan Alageyik Sokağı'nın görevi, ona göre, "İstanbul'un gergin sinirlerini yatıştırmak, dinlendirmek"tir. Bir sokağın, kendisine nasıl şiir uçları verdiğini, sokaklardaki şiirselliği nasıl alımlayıp okuduğunu da şöyle anlatır İlhan Berk: "...bir sokağı düşünün... Yıllar sonra o sokaktan geçiyorsunuz, eğer o sokakta bir ağaç varsa, çiçek açmışsa, siz onu görürseniz işte şiirin küçük uçlarına rastlarsınız. Daha önce vardır o ağaç ama şimdiye kadar görmemişsinizdir. İşte şiir okuduğunuz zaman onun farkına varırsınız. Çoğu zaman insanlara onu söylerim: 'Geçtiğiniz sokakları bir düşünün, şiir okumaya başladıktan sonra o sokakları tanıyamayacaksınız. Neler neler varmış diyeceksiniz." (*Özgür Edebiyat*, Kasım – Aralık 2008, sayı: 12) Şimdilerde Bodrum'da Berkhane'ye çıkan İlhan Berk Sokağı'nı bir aşağı bir yukarı tepiyor gibidir hep.

Cemal Süreya'nın "Bir yere geldik ki / Hiçbir sokağın adı yok" dediği gibi; ad yerine, numara veriliyor kimi sokaklara. Oysa birer adı olmalı sokakların. Ne güzeldir kimi sokak adları! *Şehirde Bir Yılkı Atı* kitabının "Şiir Kesikleri" bölümündeki 29. kesikte: "Senin tam o köşeyi döndüğün yerde / Hep sorulan bir sokak adı olayım," der Ahmet Erhan ki bir sokak adı güzelliğindedir hep!

Bazıları şiirlere, kitaplara ad olmuştur: Vaiz Sokağı Numara: 70 ve Meymenet Sokağı (Turgut Uyar), Karanfil Sokağı (Ahmed Arif), Misakı Milli Sokağı No: 37 (Ziya Osman Saba), Bonaparte Sokağı (Attila İlhan), Redif Kışla Sokağı (Behçet Aysan), Timsah Sokak (Murathan Mungan), Kumrular Sokağı (Yılmaz Odabaşı), Yanık Saraylar (Sevim Burak), Korsan Çıkmazı (Nezihe Meriç), Garipler Sokağı (Oktay Akbal), Akile Hanım Sokağı (Halide Edip Adıvar), Kâtip Çıkmazı (Dinçer Sümer)

Bazı sokaklara, caddelere de şair ve yazarlar, tarihsel kişilikler, ünlü sanat ve bilim insanlarının adları veriliyor. İstanbul'da beş binden fazla cadde ve sokaktan yüz otuz kadarına şair ve yazar adı verilmiş – bazıları hiç yok bazılarının adıysa birçok kez kullanılmış: Namık Kemal (28), Âşık Veysel (16), Mehmet Akif (13), Yunus Emre (12), Yahya Kemal (10), Halide Edip (9), Ziya Gökalp (7), Nedim (6), Tevfik Fikret (6), Ömer Seyfettin (5), Ahmet Haşim (5). Sait Faik, Behçet Necatigil, Orhan Veli ikişer sokakta, Cahit Külebi, Cemal Süreya, F. H. Dağlarca, Oktay Rifat, Orhan Kemal, Yaşar Kemal birer sokakta adlarıyla anılıyor. Sokaklara adı verilen şair ve yazarlar arasında ne orada oturmak ne de eserlerinde söz etmek gibi, İstanbul'la ilgisi olmayanlar da var. Bu seçimlerde ideolojik eğilimler ve ilgili kişilerin kültür-sanat ve edebiyatla ilgileri, bilgi ve birikimleri etkili.

"Sokağı beğendim mi bir bakıp pencereden / Çıkıp gitmek olmalı özelliğim bu benim," der Gülten Akın – sokağın çağrısına açıktır. Ahmet Muhip Dıranas'a göre de "Sokakta ağlanır, gülünür, / Hayal kurulur ve ölünür." Salah Birsel, bir güncesinde, "Gençleri de, yaşlıları da yeryüzüne bağlayan sokaklardır," der ve "Ölüme durmuş birine bile sokaktan gelen otomobil ve kamyon sesleri canlılık verir," diye sürdürür. Çünkü ona göre "...sokaklar insanları daha duygulu kılar: Karamsar insanların kapağını açar." Ev-sokak karşıtlığına değinen Behçet Necatigil, "Sokaktan Gelmek" şiirinde sokakların tehlikelerine karşın çekiciliğini, oralardaki canlı yaşantılardan dönünce, evlerin "dar" ve "yavan" geldiğini belirtir, "aydınlık ve taze" sokaklardan söz eder. Ona göre insanlar, "sokaklarda gerçeğin yüzleri"ni görür. Ziya Osman Saba "Bir Sokakta Giderken" şiirinde, mutlu çocukluk günlerini anlatırken "Hiçbir şeyim yok akıp giden sokaktan başka," diye yazar Cemal Süreya. Daracık bir odada, dosyalarla boğuşan bir memur olarak çalışan Turgut Uyar'ın şiir öznesi, "Daracık boş zamanlarımda durup sokakları düşünürüm / Deniz kıyılarına inen ufak tefek sokakları /.../ Ellerim kollarım sevinir ben sevinirim sokaklarda," der "Meymenet Sokağına Vardım" şiirinde.

Düşler Sokağı yanında Suçlar Sokağı da vardır. Metin Kaçan'ın *Ağır Roman*'ı Kolera Sokağı ile açılır. Tutunamayanların, kenardakilerin, yoksulların, sarhoşların, yan kesicilerin, katillerin, travestilerin, seks işçilerinin, tinercilerin, uyuşturucu kullanıp satanların, solgun yaşamların, ötekilerin arka sokaklarıdır bunlar. Büyük kentlerin yan anlamlarıdır, sapmalarıdır. Buralarda masumiyetle suç iç içedir, sütle kan, yaşamla ölüm. Tekinsizlik alanlarıdır buralar. Altay Öktem'in "sokaklar tekin değil / kuytu bir köşe bile bırakmadılar bize / .../ içimden silah sesleri geliyor /.../ sokaklar tekin değil / iyisi mi kendine çevir dur / tüm serseri mermileri," dediği.

Ece Ayhan, ressam Ömer Uluç'la yaptığı bir söyleşide kendisini "bir sokak kedisi olarak kimi şiir otoritelerinin üzerine siğerken" tasarlar. Arka sokakları seçenlerdendir o da. Sidik, tarih ve kültür kokulu arka sokakları, sivilleşmeyi seçenlerden – Can Yücel'i de unutmamalı! Yine de en çok küçük İskender'le yürüdü şiirimiz arka sokaklara. "Kokuşmuş ara sokaklarda sürünüyordum," diyen Rimbaud'nun soyundan değil miydi o? "Hiçbir caddeye çıkmayacak o sokak"ları, "Manalı Çocuk Sokağı Cinayeti"ni, "Underground Otopark"ları, "Teklifsiz Serseri"leri, "sokakların gecelerine abanan küçük çüklü oğlanlar"ı, "sokak atları"nı, sokak köpeklerini, ahlaksız sayılan asileri; verili düzene nanik yapan, yaşam biçimleri ve değerleriyle muhalif insanların, sokağa düşenlerin öfke ve başkaldırılarını dışa vurdukları bu boğuntuyu sokakları tüm boku püsürüyle yazdı. "Şiirle örtülür sokakta ölen her insanın cesedi," dedi. O pervasızlıkta, o başkaldırıda cüretle büyüttü şiirini. O yüzden façasını derin attı!

Yeliz Akın

Deniz Barut

ZAMAN

Bir apartman çocuğu olarak doğup büyümeme rağmen, babaannemin evine yürüyerek giderken üzüm bağlarının arasından geçen şanslılardandım. Hâlâ eşek sırtında kara şerbet (kar-pekmez) satan karcılar, bir sokağın başında "süt" diye bağırmaya başlayıp, diğer sokağın sonunda "çü" diye devam eden, güğümlerle süt satan sütçüler ve şimdi geriye dönüp baktığımda o zaman farkında olmadığım ama şu an eksikliğini hissettiğim, bir nevi öğlen uykusuna geçiş seremonisi, çocukluğumun en güzel melodilerinden biri, şimdimin Schubert'i hallaçlar vardı. O sürekli tekrarlayan ve tekrarladıkça rahatlatan, edalı sesleri... Çatılara serilen tepsi tepsi koyu kırmızı salçaların genzi yakan keskin kokusu, balkonların perdesi biber, patlıcan çizileri. Kuru yemişin bayram yeri haricinde kamyonet arkalarında poşetlerle satıldığı zamanlar. Ekmeğin yalnızca fırından alındığı, sebze meyvenin pazar dışında bir yerde bulunmadığı günler. Beni oluşturan kıymetli günler.

Elimdeki uzunca bir sopayı ağzıma tutarak, ardı arkası kesilmeyen hayaller kura kura, gerçekten şarkı söyleyerek yürüdüğüm günler. Amacım "gerçekten" diyerek bu yazıya romantik bir esinti katmak değil, gerçekten bir dalın mikrofon olduğu günler. Önünden geçtiğim bahçelerden kimler izler de kimler görürün hiç umurumda olmadığı bir "anda olma" hâli. Yarı sekme, az duraklama, bolca ayak sürterek, toz kaldırarak yürüme suretiyle vardığım dev dut ağacının gölgesinde babaanne bahçesi. Düşün şimdi geçmişi, nasıl da masum gelecek bugünden bakınca o günler. Ve nasıl da eğlenceli. Zaman her şeyi nasıl da kolay anlatılır kılıyor. Ve yine zaman her şeyi daha anlaşılır kılan. Zaman büyütür, zaman sakinleştirir. Zaman, eğer karşı koymazsan en esaslı idrak. Ayakta kalabilecek, hâlâ ve her şeye rağmen nefes alabilecek cesareti veren; zaman.

Bugün balkonumun önündeki büyük ceviz ağacının kuru ama tablo gibi görünen dallarına konan kumruları besliyorum ve esasen seyrediyorum. Eski günlerin yalınlık ve sıradanlığına özlemle. Varlıklarına şükrediyorum, bunca beton yığınına rağmen, varlıklarına… Sessizlikleri çok şey anlatıyor ve öğretiyor. Aylardır aynı yere aynı miktarda koyduğum bulgur tanelerini hâlâ son derece tedbirli ve kontrollü yemeleri bile çok şey öğretiyor. Aç gözlü, doyumsuz, umarsız günümüz insanını düşününce, kıymeti büyük ve anlamlı.

Tüm bunları niye anlatıyorum? Bizi biz yapan ne varsa, kim olduğumuza, ne istediğimize dönmek ve anlamak için ona sahip çıkmalıyız. İlaç olan zaman kayıp zamana dönüşmeden, hafızamızdan ve ömrümüzden çalmadan, özümüze tutunmalıyız.

Doğup büyüdüğüm her toprağın anısını not alıyorum bir kenara. Deyişlerini, yaşayışlarını, kederlerini, sevinçlerini… Büyüdükçe takındığım maskelerin yüzüme temelli yerleşmemesi için. Çünkü sanılanın aksine bazı maskeler zarar verebiliyor.

Ufuk Beydemir

ISRAR

Artık konuşurken, yazı-şarkı yazarken vs. 2020'de yaşadığımız salgın ve beraberinde oluşan süreçten, yeni düzen gerçeklerinden olabildiğince kaçmaya çalışıyorum. Çünkü o kadar sıkıldım ki. Bu gerçeği zaten yaşıyoruz hepimiz, daha fazla altını çizmeye gerçekten gerek yok. Dolayısıyla bu yazıda kısım kısım bu gerçekliğe doğru kafayı uzattığım olacaksa da yazı bununla ilgili olmayacak. Gönlünüzü ferah tutun, bu işkenceye benim tarafımdan da maruz kalmayacaksınız.

Açıkçası bu derginin okuyucu kitlesi nasıl bir yaş aralığında bunun istatistiği ile ilgili bir bilgim yok ama tahminimce 20-30 yaş aralığının çoğunluğu oluşturduğunu düşünüyorum. Türkiye'de hepimizin cesaret edemediği hayallerin (hele ki sanat dalıyla uğraşıyorsanız) peşinden gitmekle ilgili biraz konuşmak istedim. Kendimi hayallerini gerçekleştirmiş, istediği mesleği yapan şanslı bir insan olarak görüyorum. Türkiye'de bunun müthiş istisnai bir durum olduğunun farkındayım. Tabii ki asla bu bir şans değil. Yer yer kendi hikâyemden de bahsederim fakat öncelikli olarak bahsedeceğim şey ne kadar fazla istediği işi yapmayan, mutsuz insan görüyor olduğum. Belli ki bu insanlar aileleri, akrabaları, arkadaşları vs. tarafından öyle yüksekten uçmamaları gerektiğine ikna edilmişler. Belki bu fikirleri empoze etmek için mantıklı birtakım sebepler de sunulmuş, önemli değil, günün sonunda insanlar buna ikna olmuş ve muhtemelen nefret ettikleri işleri yaparak hayatlarını geçiriyorlar. Öncelikle ben hayatla ilgili bu kadar majör kararlar alırken mantıktan uzak durulması gerektiğine inanıyorum. Bu delilik gibi algılanabilir, olabilir de, fark etmez. Konu hayatınızın aldığı şekil ve bu olan şeyle sizin ne kadar iyi öpüşebildiğiniz. Yani konu duygusal, mantıksal değil. Mantık sizi daima yanıltır bu durumda. Sihirli ilk büyük adım kendi deliliğinize ikna olmanızda yatıyor zaten. Duygularınızın sizi öyle bir yerden alıp göklere uçurması gerek ki kimse tarafından yüksekten uçamayacağınıza ikna olmayasınız. Mantığı bırakın, duygularınıza kapılın, basit bir tekne gibi sürüklenin. Eğer sizi hayatta göklere uçuran herhangi bir şeyin olmadığından bahsediyorsanız da lütfen hiç denemediğiniz bir sürü şeyi deneyin. Ön yargılı olduğunuz şeyleri dahi deneyin. O şeyle tanışmanız o anda hiç farkında değilmiş gibi hissettiğiniz ama içten içe farkında olduğunuz büyülü bir an. Hayatta bunu bulmadan ölmeyin. Ha hayallerinizin peşinden koştuğunuzda da çok mutlu olacaksınız diyemem size, ne yaşamanız gerekiyorsa onu yaşarsınız. Şartlar her ne olursa olsun yaptığınız işe sarılabiliyorsanız gerisi mühim değil. *One Flew Over the Cuckoo's Nest* filminde Jack Nicholson'ın çok sevdiğim bir sahnesi var; kapatıldıkları hastanede izlemek istedikleri futbol maçını izletmedikleri için oradan kaçıp maçı izlemek istiyor Jack abimiz. Koca çeşmeyi yerinden sökerek kaldırıp, cam demirliklerine fırlatarak kaçma planı yapıyor. Arkadaşları onu kaldıramayacağını söylüyor. Nicholson her şeye rağmen kaldırmaya çalışıyor ama kaldıramıyor. Arkadaşlarının gözlerinin içine bakarak "En azından denedim," diyor. İşte hayat bu bazen, mutlu olacaksınız düşüncesiyle adım atmayın, arkadaşlarınızın, ailenizin gözlerinin içine bakabilecek olun, belki o bile size yeter ve başarılı finale sahip alternatif hikâyelerden daha çok tatmin eder.

Mantığı bırakın, duygularınıza kapılın, basit bir tekne gibi sürüklenin.

Eğitim sisteminin bu kadar kötü olduğu, muhtemelen yüzde doksanının mezun olduğu alanla ilgili çalışmadığı ülkede, tek gayesi üniversitede istediği bölüme girmek olan gencecik insanlar görüyorum. Tabii ki bu da bir hayal fakat o kadar zayıf ve yetersiz ki, o bölüme girseniz bile, hikâyenin sonunda gerçekten kendinizi tebrik etmezsiniz bunu başardığınız için. Hele ki yine mantıkla veya aile baskısıyla karar verilmiş bir bölümse... Bu kısımda biraz kendi hikâyemden, birinci ağızdan örnekler vereyim sizlere. Türkiye'de müzik yapmak, üstelik böyle bir zamanda kendi şarkılarını yazıp, onlarla bir noktaya gelmek ve bütün hayatını bu çılgınlıklar üzerine şekillendirmek fikri size nasıl geliyor? Ebeveynseniz eğer çocuğunuz bugün böyle bir hayalin peşinde olsaydı ne yapardınız veya ebeveyn olsaydınız ne yapardınız? Tam 10 sene arkadaşlar, 10 sene etraftaki herkesin fikrine göre boşa kürek çektim. Nasıl bir deliliğe ikna olmuşum anlatabiliyor muyum? Üstelik üniversite eğitiminde de yapmak istediğim işle ilgili bir bölüm okumak istemedim çünkü buna inancım yok. Yaratmak keşif ister. Başkaları-

Eren Caner Polat

nın keşiflerinin üzerine kalıplaştırılmış, matematikleştirilmiş bir öğretme metodu ile beslenmek hiç benim tarzım değil. Yani hem ayaklarım yere basmıyor hem de çılgın bir asiyim. Hiç tutulacak bir yanım yok. Ailemle yıllarca bunun kavgasını yaşadım. Hiç unutmuyorum bir gün babam yapmak istediğim şeyi söylediğimde artık bu kadar aykırı, yola gelmez çocuğuna dayanamayıp "Bok yaparsın," demişti. Sigaramı yakıp The Doors'tan "The Spy" açmıştım. Şevkimin kırılmaya çalışılmasından dolayı üzülüyordum elbet ama Morrison'ın sesini, Manzarek'in piyanosunu, Krieger'in gitarını, Densmore'un ellerindeki bagetleriyle yürüdüğü ritmi duydukça herkesin beni anlayamayacak kadar salak olduğunu düşünüyordum. O yüzden sihirli ilk büyük adım kendinize inanmak. Şimdi ne mi oluyor, babam da konserlere geliyor, kendi deliliğine yüzlerce insanı da ikna etmiş, onlarla hep bir ağızdan şarkılarını söyleyen çocuğunu gördüğünde gözyaşlarını tutamıyor. Bu çocuk artık hiç yola gelmez diye ağlamıyordur herhâlde, mutluluktan olsa gerek. :)

Sihirli ilk büyük adım kendinize inanmak.

Mart ayından beri, yasaklardan dolayı neredeyse hiç işimizi yapamıyoruz. Devlet insanları dahi müzisyenliği meslek olarak görmeyip, başka işlere yönelmemizi tavsiye edecek kadar salak fikirler sunuyorlar. Mart ayından bu yana müzik sektöründe intihar vakaları yaşandı, yaşanıyor. Önümüzü göremiyoruz, neler olacağını bilmiyoruz. Ve ben diyorum ki, bir daha hayata gelsem yine bu yolu seçerim. Bu hayatta başka hiçbir şey umurumda değil. Seçimlerinizi artıları ve eksileriyle kucaklayın. Hepinizi öpüyorum.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Yağmur Arat

GEÇMİŞE YOLCULUK

On dört saatlik uçuşun sonlarına yaklaştım. Hafif mide kasılması, kas krampları ve uyku sersemliği ile son uçuş talimatlarını yerine getiriyorum. Kafamı uçağın penceresine yaklaştırdığımda ada, kendini hafifçe bulutların ardından göstermeye başlıyor. Şimdi herkesin neden bu ülkeyi timsaha benzettiğini daha iyi anlıyor gibiyim. On gün önce aniden gelişen planlarla birlikte kendimi bu uçağın içinde bulmak benim için de sürpriz oldu. Uçağın tekerlerinin yere sert biçimde çarpmasıyla, okyanusu aşıp yeni bir kıta ve yeni bir ülkeye geldiğimi tam anlamıyla idrak ediyorum.

Yarım yamalak İspanyolcamla pasaport kontrolünden zorlu bir şekilde geçtikten sonra, yüzüme vuran sıcak havayla Küba'yı selamlıyorum: Hola Cuba! Kendimi Küba'nın kollarına bırakmak için sabırsızlanıyorum. Havaalanından bir Sovyet arabası olan Lada'ya atlayıp şehre doğru yola koyuluyorum. Nemli havanın etkisiyle kafamı pencereden dışarı çıkarıp Küba havasını soluyorum. Takside Küba ezgisi, kadrajımda ise palmiye ağaçları, masmavi gökyüzü ve Küba kırsalı var. Yaklaşık yirmi dakikalık bir yolculuktan sonra, şehre varıyorum. Taksiden inip, kalacağım yere yürürken, Kübalılar bakışları ile beni süzüyor. Hafif gülümseyerek onları selamladıktan sonra, daracık merdivenleri olan daireme çıkıyorum.

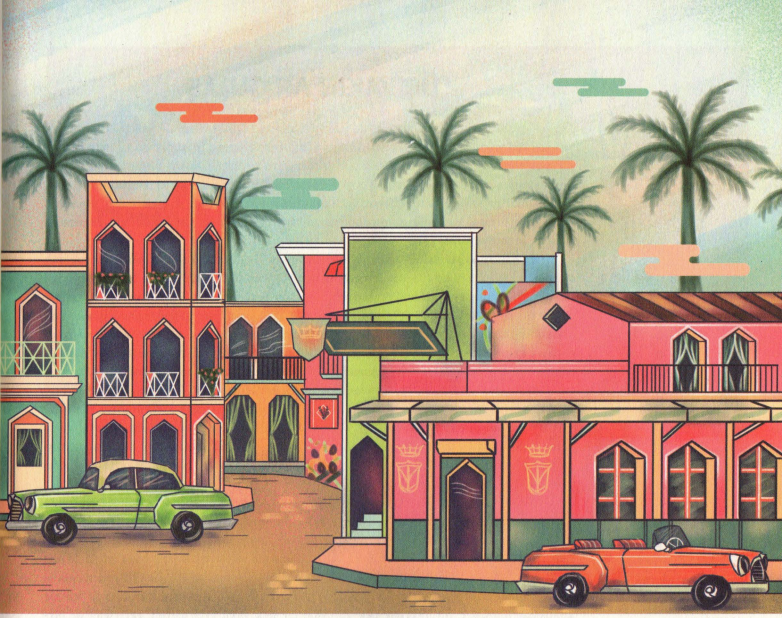
Küba'da evlerinin bir odasını kiraya veren yerli bir ailenin evinde kalıyorum. Merdivenden çıkarken, "Bienvenidos," diyerek neşeli bir şekilde kapıda karşılanıyorum. Evin genç çocuğu bana evi ve kalacağım odayı gösteriyor. Benim az İspanyolcam ve onun az İngilizcesiyle yeni bir dil keşfetmişçesine anlaşmayı başarıyoruz. Odama geçip eşyalarımı yerleştirirken balkondan gelen seslere kulak veriyorum. Odamın balkonu, Eski Havana sokaklarına açılıyor. Şehrin gürültüsü yorgunluğumu unutturuyor ve aradaki saat farkının etkisiyle, aynı günü farklı kıtalarda tekrar yaşamanın heyecanıyla kendimi sokağa atıyorum.

Takside Küba ezgisi, kadrajımda ise palmiye ağaçları, masmavi gökyüzü ve Küba kırsalı var.

İspanyol mimarisine sahip büyüleyici binalar arasında yürürken, küçük bir dükkâna girip kahve alıyorum. Ellerinde hoparlörlerle müzik dinleyen gençler, sokak satıcıları, kapı önünde gülüşen kadınlarla sokağın ezgisini dinleyerek kahvemi yudumladıktan sonra şehri keşfetmeye koyuluyorum. Şehrin ilk kurulduğu yer olan ve şu an Unesco Dünya Mirası Listesi'nde olan Eski Havana sokaklarında dolanırken, şehirden çok buradaki yaşayışı merak ediyorum. Uzaktan duyduğumuz gibi herkes eşit ve mutlu mu yoksa tam tersi mi ikileminde insanları gözlemlerken, uzaktan gelen müzik seslerine kulak veriyorum. Plaza Vieja meydanında öğle yemeklerini yiyen turistlere şarkı söyleyen fötr şapkalı Afro Kübalı müzisyenleri dinlemek için bir köşeye kıvrılıyorum. Karşımda purosunu içen Kübalı bir adam "Viva Cuba," diye bağırarak kahkahalarını savuruyor. Yanıma yaklaşan Afro Kübalı kadınlar bir yandan fal bakmayı, diğer yandan saçlarımı Afrika örgüsü örmeyi teklif ediyor. Israrlardan kaçmaya çalışırken vücuduma düşen yağmur tanelerini hissediyorum.

Hafif başlayan ve hızla artan yağmuru fırsat bilip kendimi Floridita'ya atıyorum. Burası Hemingway'in daiquiri'sini içtiği ve müdavimi olduğu bar. En köşede de Hemingway'in gülerek içkisini yudumladığı heykeli var. Sanki eski zamanlarda yaşıyormuş edasıyla, heykelin yanındaki bar sandalyesine oturup daiquiri'mi Hemingway ile içiyorum. Bir yandan en sevdiğim yazarla kendi içimde sohbet ederken diğer yandan Küba'ya gelen turistlere bakıyorum. Küba, sanılanın aksine ucuz bir yer olmadığından, buraya gelen turistlerin büyük çoğunluğunu Avrupalı ve Amerikalı gruplar oluşturuyor. Hâllerinden memnun bir şekilde içkilerini yudumlayıp kendilerini Küba müziğine ve danslarına bırakmış bir şekilde eğleniyorlar.

Yağmurun durulmasıyla Eski Havana'nın yerleşim bölgelerinde küçük bir tura çıkıyorum. Rengârenk kolonyal evlerin olduğu dar sokaklarda dolaşırken, kendimi 1960'lı yıllara ışınlanmış gibi hissediyorum. Her şeyin daha yavaş, daha sakin, daha canlı olduğu zamanlara... Küba sokaklarında yürürken, evlerinin önüne sandalye atıp oturan aileler ve sokakta oyun oynayan çocuklar dikkatimi çekiyor. İnternet altyapısı ve ülkede internet kullanımı az olduğundan, insanlar eski dönemlerdeki gibi evlerinin önüne sandalyesini çıkarıp sohbet ediyor. En son böyle bir manzarayı başka bir ülkede ne zaman gördüğümü düşünüyorum.

Hande Koçhan

Vereceğim cevaptan korkarcasına, bulunduğum atmosferin güzelliğine odaklanıyorum. Anı yaşayan insanların arasında olmak, beni de o anda tutuyor ve bu duyguyu çok özlediğimin farkına varıyorum.

Eski Havana sokaklarından çıkıp Devrim Meydanı'na doğru ilerliyorum. Dünyada 1 Mayıs'ın en coşkulu kutlandığı bu meydan, beni büyüklüğü ile etkiliyor. İlk olarak Jose Marti anıtını, ardından bir binanın duvarındaki Che Guevara anıtını görüyorum. 1890'lara kadar İspanyol hâkimiyetine maruz kalmış, ardından da ABD'nin hedefi olmuş ve sonunda ayaklanma ile devrimi ilan edip bağımsızlığını kazanmış bir ülkenin topraklarında, kendimi olduğumdan daha özgür ve güçlü hissediyorum. Her şehrin bir ruhu olduğuna inanırım hep, burası bana inandığım değerler uğruna sonuna kadar savaşmayı hatırlatıyor.

Her şehrin bir ruhu olduğuna inanırım hep, burası bana inandığım değerler uğruna sonuna kadar savaşmayı hatırlatıyor.

Bu coşkuyla birlikte hareketlenip, gün batımını seyretmek için okyanus kıyısına açılan sokaklara doğru yürümeye başlıyorum. Geniş bulvarlı caddeleri bir bir geçerken, karşıma çıkan küçük bir parka giriyorum. Biraz dinlenmek için bir bank ararken karşımda Atatürk büstünü görüyorum. Şaşkınlığıma engel olamayıp heykele yaklaşıyorum. Atatürk'e olan büyük hayranlığıyla bilinen Fidel Castro'nun, şehrin en işlek yerine Atatürk'ün büstünü diktirmiş olmasına öyle gururlanıyorum ki, tüylerim diken diken oluyor. Zihnimde "Beni görmek demek, mutlaka yüzümü görmek demek değildir, benim fikirlerimi, benim duygularımı anlıyorsanız ve düşünüyorsanız, kafidir," sözleri yankılanıyor. Gittiğim her yerde Atatürk'ün fikirlerini daha iyi anlıyor ve gurur duyuyor olmanın etkisi tüm bedenimi kaplıyor. Yüzümü adayı terk eden güneşe dönüyorum. Attığım her adımda, keşfettiğim her coğrafyada yeni kültürlere karışmanın heyecanı ile "Hasta la Vista," diyerek güneşi selamlıyorum.

İpek Atcan

ÜÇ YAKIN ARKADAŞ

Düşünce, Duygu ve Davranış üç yakın arkadaşmış... Birbirlerinden sıkça etkilenen ve beslenen üç yakın arkadaş. Arkadaşlıkları o kadar kuvvetliymiş ki kimse bu üçünün yanına yaklaşamıyormuş. Her şeyi beraber yapıyor, her yere beraber gidiyor, hayattaki güzel şeylere de kötü şeylere de beraber göğüs gerip yaşıyorlarmış. Bütün fikirler Düşünce'den çıkıyor, bu fikirler Duygu'da toplanıyor iyice şekilleniyor ve Davranış'ın yaratıcılığı sayesinde vücut buluyormuş. Ve bunun sonucunda yaşadıkları mutluluk da, yer yer üzüntü de hepsini daha da kenetliyormuş.

En baskın karakter her zaman Düşünce olmuş. Gelgitli bir karakter olmasına rağmen bir gün ne olduysa olmuş ve son derece karamsar bir ruh hâline bürünmüş. O kadar karamsar olmuş ki kimseyi dinlemiyor sadece kafasında yarattığı olasılıkların gerçekleşeceğine inanıyormuş. O kadar körü körüne inanıyormuş ki o olasılıklar gerçekleşmeden bile gerçekleşmiş gibi yaşıyor ve kendine her günü zindan ediyormuş. Fakat sadece kendine zindan etmekle kalmıyormuş... Duygu, çoğu zaman Düşünce'nin etkisi altında kalıyormuş. Aslında tek istediği şey hayatı dolu dolu yaşamak ve hayattan keyif almakken, Düşünce'nin o karamsar dünyasından ve kasvetli havasından çok çabuk etkileniyormuş. Tam kendini mutlu hissedecek gibi olduğu sırada Düşünce devreye girip onun anlık, ufacık mutluluğunu bile elinden alıyormuş. Duygu ve Düşünce'yi izleyen, gözlemleyen, dinleyen ve onlarla bolca vakit geçiren Davranış ise artık hiçbir şey yapmak istemiyormuş. Tek istediği şey bir kenara geçip durmakmış. Durmak ve hiçbir şey yapmamak. Durmak ve her ne olursa olsun Düşünce'nin yarattığı o karamsar dünyayı kabullenmek.

Tek istediği şey bir kenara geçip durmakmış. Durmak ve hiçbir şey yapmamak.

Bir gün Düşünce gerçekten sarsıcı bir olay yaşamış. Ne yapacağını bilmez bir hâlde Duygu ve Davranış'ı aramış. İkisi birlikte Düşünce'ye yardım etmek ve onu teselli etmek istemişler ama ne derlerse desinler Düşünce onları dinlememiş. Onları dinlemediği gibi bütün olumsuzlukları bir bir sıralamış. Her ne kadar içinde bir yerlerde iyi düşünmek istese de hep en kötüyü düşünmüş. En kötüyü düşündükçe kararmış. Karardıkça önce kendi yaşam enerjisini, sonra da en yakın arkadaşları Duygu ve Davranış'ınkileri yerle bir etmiş. Artık üçü hiç konuşmaz olmuşlar. Birbirleriyle pek görüşmeyen, pek vakit geçirmeyen, geçirseler de birbirlerini dinlemeyen birer arkadaşa ve belki de yabancıya dönüşmüşler. Birbirlerine ne yardımcı olabiliyorlarmış ne de başka bir şey. Sadece oturuyor ve en kötüyü düşlüyor ve onu bekliyorlarmış. Ne hayattan ne de arkadaşlıklarından keyif almaz olmuşlar.

Duygu bir gün eski günleri hatırlamış. "Ne de güzel vakit geçiriyorduk," diye düşünmüş. Düşünce'nin herkesi yükselten ve harekete geçiren enerjisini, Davranış'ın Düşünce'den ve kendisinden aldığı ilhamla gerçekleştirdiği güzel organizasyonları, keyifli aktiviteleri, planları ve bunun sonucunda hepsinin kendilerini ne denli mutlu hissettiğini... Bütün olumsuzluklarla nasıl başa çıktıklarını, her derdin altından nasıl da kalktıklarını hatırladıkça o günleri o kadar özlemiş ki bu konuda bir şey yapması gerektiğine karar vermiş. İlk olarak her zaman grubun lideri gibi gördüğü ve çok güvendiği Düşünce'yi arayıp konuşmayı düşünmüş ama biliyormuş ki Düşünce onu dinlemeyeceği gibi içindeki bütün mutsuzluğu, olumsuzluğu ve yer yer nefret ve öfkeyi kusacak. Bunun üzerine en iyisinin Davranış'ı aramak olduğuna karar vermiş, buluşmuşlar. Davranış'ın sesi o kadar cılız, yüzü o kadar solukmuş ki, Duygu ona "Hadi canlan!" demiş ve eski güzel günleri bir bir hatırlatmış. Davranış her ne kadar onu dinlemiyor gibi gözükse de Duygu vazgeçmemiş. Davranış'ın gözünde ufak ufak görmeye başladığı pırıltılar ise onu daha da heyecanlandırmış ve Düşünce'ye hiç bahsetmeden kendi aralarında bir plan yapmışlar.

Bir gün buluştuklarında Düşünce yine olanca mutsuzluğu ile bir köşede durup öfleyip pöflüyormuş. "Her şey çok kötü", "Hiçbir şey düzelmeyecek", "Hayatın hiçbir anlamı yok", "Siz de daha fazla bir şey beklemeyin bence hayattan", "Duygu, sen neden arada öyle, durduk yere saçma sapan mutlu oluyorsun ki? Hiçbir manası yok", "Davranış seni zaten hiç anlamıyorum. Neden hâlâ bir şeyler yapmak istiyorsun bu manasız hayatta?" gibi cümlelerini ardı ardına

Ova Bağkaya

sıralıyormuş. Duygu mümkün olduğunca ona kulak asmamaya ve o yokmuş gibi davranmaya çalışıyormuş ama Davranış'ın her an pes edebileceğini de görebiliyormuş. Planlarını uygulamak için Davranış'la göz göze gelmeyi beklemiş ve geldikleri an bir göz hareketiyle ona "Hadi!" işaretini vermiş. Davranış bir güçle, "Hadi eskiden yaptığımız gibi Belgrad Ormanı'nda yürüyüşe çıkalım, ardından da o çok sevdiğimiz pizzacıya gidip pizzamızı yiyelim. Duygu, baksana sinemada güzel bir film var mıymış?" demiş. Düşünce gözlerini devirip ve ardından da başka tarafa bakıp plana dâhil olmayacağını belli etmeye çalışmış. Ama Duygu onu dinlememekte ve hatta zorlamakta kararlıymış, "Hadi kalk kalk gidiyoruz".

Düşünce istemeye istemeye bu programa dâhil olmuş. Davranış'ın öncülüğünde eski güzel zamanları gibi bir gün geçirmişler. Düşünce her ne kadar her şeyden nefret etse de, her şeyi anlamsız bulsa da gün ilerledikçe yaptıkları bütün aktiviteler ona o eski günleri hatırlatmış. Ormanın o güzel havası, uzun zamandır gitmediği o pizzacıdaki en sevdiği pesto soslu pizza, pek dâhil olmasa da yapılan muhabbetler… Sinemaya geldiklerinde "Ben artık eve döneyim," demiş ama Duygu ve Davranış onu bırakmamışlar, zorla filme de götürmüşler. Film bittiğinde Duygu ve Davranış, Düşünce'nin ağladığını fark etmişler. Birbirlerine bakıp başarısız olduklarını düşündükleri o anda Düşünce gözlerinde hâlâ yaşlarla onlara çok teşekkür etmiş. Ona eskiyi, güzeli, en çok da hayatın aslında ne kadar da basit küçük dokunuşlarla güzelleştirilebileceğini hatırlattıkları için…

Sonraki günlerde Düşünce kendini hemen eskisi gibi hissetmeye başlamasa da Duygu ve Davranış'ın yardımıyla hızlıca toparlamaya başlamış. Zamanla yine Düşünce Duygu'yu, Duygu da Davranış'ı beslemeye devam etmiş. Tıpkı her zaman olduğu gibi… Ve bir kez daha anlamışlar ki ne onların dostluklarından ne de onların birlikte yarattıkları enerjiden daha büyük ve güçlü hiçbir şey yok.

Söylediklerinize dikkat edin; düşüncelere dönüşür...
Düşüncelerinize dikkat edin; duygularınıza dönüşür...
Duygularınıza dikkat edin; davranışlarınıza dönüşür...
Davranışlarınıza dikkat edin; alışkanlıklarınıza dönüşür...
Alışkanlıklarınıza dikkat edin; değerlerinize dönüşür...
Değerlerinize dikkat edin; karakterinize dönüşür...
Karakterinize dikkat edin; kaderinize dönüşür...
Gandhi

GECEKONDULARIN SABAHÇI ÇOCUKLARI

1996 yılında, Zeytinburnu'nda bir gecekondu mahallesinde top oynuyoruz. Üstümüzde okul önlüğümüz. Sabahçıyız, öğlen çıkmışız okuldan ama o kadar zaman geçmiş ki öğlenci öğrenciler bile dönmüş ve katılmış maça. Bitmeyen bir maç, akşam olmuş ama devam! Dinlenmek istersen kaleye geçiyorsun; iki büyük taşı göz kararı hizalayarak oluşturduğun kaleye, takımın atacağı gol yememek için çaktırmadan taşları ayağınla birbirine yaklaştırarak küçülttüğün kaleye...

Annem tekrar bağırıyor "Cihaaaaaaaannnnn, piç kurusu, babana söylicem seni eve gel artık!" Belli ki daha önce defalarca bağırmış eve gireyim diye, artık iş işten geçmiş. "Hadi oğlum eve, ödevlerini bitir sonra oynarsın," dediği zaman geçmiş, olaylar nerelere gelmiş. Her kapıdan anne sesleri ama maç devam etmeli. 20'de devre 40'ta biter. (O sezon Süper Lig'de o kadar gol atılmamıştır.) Kaleci hariç herkes forvet! Biz de futbol ülkesiyiz ama muhtemelen Brezilya önce top oynamayı değil, top nasıl oynanır onu öğrendi. Yoksa futbol tecrübesi olarak arada bu kadar uçurum olması mümkün değil.

İşten dönen babalar yavaş yavaş geliyor ve Yılmaz Vural Hoca misali tekme tokat sahadan çocuklarını alanlar oluyor. En naifi kulağından çekerek eve götürüyor. (O zamanlar, kepçe kulakların sebebinin bu olduğunu düşünürdüm.) Vazgeçmeyenler var, aslanlar gibi dayağını yemiş, elinde ekmekle sahaya geri dönüyor, bu maç bizim olmalı diye... Anneler ve mahallenin diğer teyzeleri yemek sonrası çaylarını içmek ve günlük dedikodularını yapmak için gecekonduların önüne çıkıyorlar. Sokağa serilen halılar ve teyzeler sahamızı küçültüyor ama sorun değil, o kanatta daha önce kimse oynamadı. Herkes hâlâ topun peşinde, top oraya gitmediği sürece maç devam ediyor. Ara sıra gelişine, gelişigüzel vurulmuş bir şut çaydanlığa denk geliyor, çığlıklarla küfürler birbirine karışıyor. Maçı duraklatan şeyler arasında topun bahçeye kaçması, ağaçta kalması ya da damdan düşmemesi var. Bizim için bu aralar su molası sayılır, topu kim oraya attıysa susuz kalan odur. Veeee nihayet öğlen başlayan maç, 40 gol atan takımın galibiyetiyle tamamlanıyor ama en az 20 gol de topun taşın üstünden geçmesi sebebiyle direk olarak kabul ediliyor. Mağlup olanlar kendi aralarında birbirine giriyor, anneler ayırıyor, sonra kavga eden çocukların anneleri birbirleriyle laf dalaşına giriyor. Kaybeden anne eve dönüyor ve dedikodu devam ediyor. Çocuklar barışıyor, eve dönen anne elinde kekle ya da börekle geri dönüyor. Bitmeyen enerji, kızların da annelerinin gözetiminde bize katılmasıyla saklambaca dönüşüyor. Zaten o zamanlar kızları az görüyoruz, yanımızda olduklarında da saklambaç oynuyoruz. En iyi onlar saklanıyor, şimdi bile hâlâ bulamayan bekâr arkadaşlarım var... Babalar evlerin içinden kükreyerek eşlerini ve çocuklarını eve çağırıyorlar. Apar topar kurulan set-uplar kaldırılıyor, küçük tepeler hâline gelmiş çekirdek kabukları toplanıyor, yenmeyen börekler çocukların ağızlarına tıkıştırılıyor...

Hep sabahçıydım, hep uykum vardı.

***

Hep sabahçıydım, hep uykum vardı. Canım anam, beni kahvaltıya bir türlü uyandıramayınca hazırladıklarını beslenme çantama sığdırıp benimle okul yolunu tutardı. Sabah zihnim çalışsın diye pastaneden dumanı üstünde poğaçalardan alıp, bir yandan beni okula yetiştirmeye çalışıp, diğer yandan yolda kahvaltı yaptırırdı. "Meyve suyundan da iç," tabii ki vişne suyu. Reflü garantili bir kahvaltı eşliğinde okula gelirdik. Üstümü başımı tekrar kontrol edip saçımı eliyle sertçe tarardı güzel görüneyim diye. Aslında kendi için, ben güzel görünürsem o da güzel görünürdü çünkü. "Pasaklı bunun anası," demezlerdi böylece. Andımız için alandaydık. Tüm öğrenciler nizami bir sıra oluşturmaları için okulun öğretmenleri tarafından özenle kontrol edilirdi. Sonra "Günaydın çocuklar," diyerek okul müdür çıkardı kürsüye. Tüm okul "Günaydın öğretmenim," diye cevaplardı ve kesinlikle müdürün hoşuna giderdi bu. Çünkü birkaç kez tekrarlatırdı.

İlkokul beşe gitmeme rağmen, andımızı okumak için her pazartesi müdür tarafından el yordamıyla seçilen öğrencilerden biri olmamıştım hiç. Müthiş eşlik ediyor olsam da

Şeyma YOLAL

kürsüye çıkıp andımızı tüm okula okutma fikri beni hep germişti. Ne zaman seçmek için eliyle birini arasa işaret parmağının ucunda olmamaya çalışırdım. Benim olduğum bölgeye "Sen," diye parmağını uzattığında ya bağı çözülmemiş ayakkabı mı çözüp tekrar bağlardım ya da önümdekini ittirirdim "Seni gösterdi," diye. Ama kafaya takmış olacak ki bir gün beni gözüne kestirdi. Direkt bana baktığını gözlerinden anlamıştım. Sanırım bir tek ben okutmamıştım andımızı okula, diğer öğrenciler ikinciye okutmuşlardı bile. Bana baktı "Sen," dedi. Ben de önümdekine "Sen," dedim. "Sen oğlum, sen," dedi tekrar müdür. Ben de hem önümdekine hem arkamdakine "Sen ve sen, ikiniz," dedim. "Evladım sana diyorum sarı kafalı!" Ben de ona arkadaşlarımın arasında kel diyordum, ondan kızamamıştım sarı kafa demesine. Yavaş ve kendinden emin olmayan adımlarla yürüyordum kürsüye. "Hadi çabuk," dedi. Biraz daha arttırdım hızımı ama yeterli değildi. "Oğlum, gel hadi," diye bağırdı ve daha çok dikkat çektim. Artık okulun tüm öğrencileri bana bakıyordu. Kürsüdeydim, dizlerim titriyordu, kontrol edemiyordum titrememi. Omzumdan bastırdı "Evet, andımız için hazır ol," dedi müdür okula ve bana döndü "Başla," dedi. O korku ve heyecanla aklım tutulmuştu. Andımıza şöyle başladım ya da başlayamadım:

"Korkma!"

Müdür şaşkındı fakat öğrenciler her pazartesinin refleksiyle hep bir ağızdan "TÜRKÜM," dediler.

O anki şaşkınlığımla ve hatamı telafi etmek amacıyla mikrofona:

"Ben de Türküm," dedim.

Okul bana "DOĞRUYUM," dedi.

"Ben de doğruyum," dedim mikrofona.

Kendimi kontrol edemiyordum. Aslında ben okula andımızı okumak için kürsüye çıkmıştım ama okul bana andımızı okuyordu.

Hâlâ sahnede heyecanlanırım ama artık kontrolüm altında...

MALSUMANE SEVGİLER

ERTESİ GÜN...

Doğruldu yatağından. Gecenin paslı efkâr tadı hâlâ ağzındaydı. *Bir daha bu kadar içmeyeceğim.* Bunu kaçıncı deyişiydi, bilmiyordu. Saate baktı telaşsız. Gidecek ya da geç kalacak bir yeri yoktu. Bu son dediği sigaralardan birini daha yaktı. Penceresinden İstanbul'un her gün yeniden fethedilesi tarihi yarımadası görünüyordu. Haliç'te gemiler, Eminönü Köprüsü'nde sırtında kocaman siyah poşetlerle mal taşıyan toptancılar henüz başlamıştı mesailerine. Galata Kulesi'ne doğru üfledi dumanını. Sisli bir perdenin arkasından geçmişin izlerini taşıyordu şimdi kule. Her zamankinden daha yüksek ve ulaşılmazdı. Tıpkı onun gibi diye düşündü... Ulaşılmaz...

ÖNCEKİ GECE...

Kadıköy'ün flörtöz publarından birinde görmüştü onu. "Sıcak değil de nem çok nem" dedirten ıslak bir yaz akşamıydı. Yuvarlak bar masasında tek başına oturmuş, terleyen Arjantin bardağından süzülen damlaları seyrediyordu. Aradığı huzuru nerede kaybettiğini düşünüyordu sürekli. Her şeyi vardı... Evliliği, iyi bir işi, evi, arabası, hatırı sayılır miktarda nakit parası. Ama bir şeyler eksikti işte. Boş bardağını barmene uzatıp "Bir tane daha," derken içindeki boşluğu doldurmak ister gibiydi.

KADIN- Oturabilir miyim?

O anda ne kadar durduğunu bilmiyordu. Belki beş belki on saniye. Gözlerini gözlerinden ayırmadan kadını inceledi. Yaklaşık 1.80 boyundaydı. Kumral saçları geniş omuzlarının üzerinden dökülüp neredeyse beline kadar uzanıyordu. Kemikli ve keskin hatlı yüzü hafif bronzlaşmış, teninin pürüzsüzlüğünü daha belirgin hâle getirmişti. Çok pahalı olmayan ama hoş kokulu parfümü herkesten farklı olan görünüşünü biraz olsun dengelemek için seçilmiş gibiydi. Gözlerinde muzip bir çocuğun bakışlarındaki masumlukla tekrar sordu:

Boş bardağını barmene uzatıp "Bir tane daha," derken içindeki boşluğu doldurmak ister gibiydi.

KADIN- Oturabilir miyim?

ADAM- Tabii.

KADIN- Rahatsız etmedim değil mi? Gerçi o kadar tahammülsüz birine benzemiyorsunuz.

ADAM- Oldukça öyleyim.

Aptal!

Kadın bu terslemeden çok da etkilenmiş gözükmüyordu. Zaten adamın amacı da terslemek değildi. İlişkisi aylar önce bitmiş olsa da sonuçta hâlâ evliydi. Doğru olanı yaptığını düşünmenin verdiği yalancı bir huzur kapladı içini. Doğru muydu gerçekten?

Tabii ki değil! Alt tarafı iki cümle fazladan kurdu!

Yersiz vicdan muhasebelerinden dolayı kaç aşkı başlamadan bitirmiş ve kaçına olmayacağını bilerek şans vermişti acaba? Kabalık yaptığını biliyordu.

ADAM- Sizlik bir durum yok.

KADIN- Nasıl?

ADAM- Tahammülsüzlüğüm. Sizinle bir ilgisi yok.

Kadın başıyla onay verip samimiyetsiz bir gülüşle önüne döndü.

Ne olmasını bekliyordun gerzek? "Aa öyle mi ben de kendimi çok kötü hissetmiştim. Size bir içki ısmarlamak isterim," mi diyecekti.

Deseydi ya keşke. Keşke... Ne çok kullanıyordu bu lafı. Her gece yattığında geçmişe götüren bir zaman makinesinde yolculuktaydı. Yaptığı hataları düzeltmeyi öylesine istiyordu ki. Bir türlü olduğu gibi kabul edemiyordu kendini. Hataların güzel şeyler olabileceği öğretilmemişti ona. Belki de yaşlandığını hissettiğinden böyleydi. Oysa otuzlarının ortasındaydı sadece. Yolun yarısı mı diyordu şair?

KADIN- Ben de laf olsun diye sormuştum zaten. Bildiğim kadarıyla barın bu kısmı yalnızlara ait.

Gamze Ergüner Düzdar

Yalnızdı. Cevapsız falan değildi soruları. Sadece bunu kendine itiraf edecek kadar cesur değildi belki. Yalnızlıkla ilgili arabesk fantezi türündeki şarkıların aklına gelmesine müsaade etmeden sordu:

ADAM- Bravo. Herkes bu kadar kolay itiraf edemez kendine bunu. Yalnızsınız yani?

Kadın adamın kendisinden bahsettiğini anlamıştı. Korkak birine göre fazla çekiciydi. Dağınık saçlarının kemikli yüzüne düşürdüğü gölgeler yersiz bir gizem katmıştı adama. En fazla kırk yaşında gözüküyordu. Belki neşeli bir gününde 35 diyebilirdi. Müdavim sayılmazdı ama en azından onu birkaç kez burada gördüğünden emindi. Belki de tanımak istediğinden tanıdık geliyordu gözüne.

Hataların güzel şeyler olabileceği öğretilmemişti ona.

KADIN- İhtiyacım kadar diyelim. Bazı şeyleri tercih edebiliyor olmak güzel.

ADAM- Tercih edilebilen bir şey olduğunu bilmiyordum. Hatta siz söyleyene kadar yalnız olduğumun bile farkında değildim.

KADIN- Ben yalnızsınız demedim ki. Ayrıca yanındaki bir insana yalnızsın demek biraz ironik değil mi? Sonuçta yanında biri var ve sana ne kadar yalnızsın diyor. Çok saçma.

ADAM- Bu durumda artık yalnız sayılmayız...

Adam bunu söylerken suratında belli belirsiz bir gülümseme olduğuna yemin edebilirdi. Her karışını ezbere bildiği bir şehirde yeni sokak keşfeden bir seyyah heyecanı hissetti içinde. Kadın belli belirsiz gülümsedi ve elini uzattı.

KADIN- Deniz.

ADAM- Ahmet.

Neden tanıştım şimdi bu herifle. Son sevişmesinin üstünden bir iki saatten fazla geçmemişti. Onu üzen erkekler kervanına bir yenisini daha eklemek istemiyordu. Sevgilisinin sahte sevgi sözcükleri kulağında çınlarken bu sahteliğe neden daha fazla tahammül ettiğini düşündü. Güvensizdi. Başkasına değil. Kendine.

KADIN- Tahammülsüz birine göre iyi bir başlangıç.

ADAM- Nasıl?

Sorarken hatırladı. Böyle tanımlamıştı kendini. Oysa son beş dakikasının, son beş senesinin en güzel dakikaları olduğuna yemin edebilirdi. Boş diyalogların atıldığı bir metin okuyor gibi konuşuyordu kadınla. Kısa ve net. Uzun zamandır birbirlerini tanımak isteyen iki insanın buluşmasıydı bu.

ADAM- Aa evet. Saçmalarım arada.

KADIN- Fark ettim.

Dalga geçen bir tavrı vardı kadının. Şişkin egosunun zedelenmesi garip bir şekilde hoşuna gitmişti. Aradığını bulmuş olabilir miydi? Yoksa yasak olanın karşı konulamaz çekiciliği miydi böyle hissettiren? Erkek arkadaşlarla yapılan bol testosteronlu çakırkeyif sohbetler dışında sosyalleşmeyeli uzun zaman olmuştu. Birasından bir yudum daha alırken kadının henüz bir şey içmediğini fark etti. Ona bir içki ısmarlamalıydı. Hatırladığı kadarıyla bu işler böyle yürüyordu.

ADAM- Bir şey içer misin?

KADIN- Tabii. Bir cin soda verir misin?

Güvensizdi. Başkasına değil. Kendine.

Gördüğü ilk an anlamıştı bir şeylerin ters gittiğini. Yersiz bir çekim hissettiği an çoktan ismini söylemişti. Daha önce de tanımadığı adamların yanına oturup sohbet etmişliği vardı. Ama bu seferki başkaydı. Biliyordu ve bu onu rahatsız ediyordu. Barmene kibarlıktan gülerken aslında adamı düşürdüğü durumdan keyif aldığını ikisi de biliyordu.

ADAM- Ben ısmarlayabilirdim.

KADIN- Anne öğütleri diyelim.

Ona içki ısmarlamak istediğimi biliyordu. Buna rağmen müsaade etmedi. Bundan keyif aldığını biliyordu. Haksız olmadığını kadının bakışlarından anlaması bir saniyeden kısa sürdü. Kimdi bu kadın? Ondan ne istiyordu bilmiyordu. Ama adamın ne istediği belliydi. Kendini düşüncelerinden alıkoymaya çalıştı. Fakat beceremedi. Bu yaşta çekinecek neyi vardı. Evli olması ahlaki bir yükümlülükten başka bir şey değildi. Bu kadını istiyordu.

ADAM- Evliyim ben!

Ne! Ne dedin sen! Neden pes ettin!

ERTESİ GÜN...

Alarmı susmak biliyordu. Kış günü yorgan altı miskinliği vardı kadının üzerinde. Yanındaki adama baktı. Uyuyordu hâlâ. Alarmın huzursuzluk veren sesini sadece kendi duyuyor gibiydi. Belki de iç dünyasından yansıyıp daha yüksek bir tonda geldiği için dayanılmaz bir hâle gelmişti ses. Telefonunu aldı. Çarşafı vücuduna dolayıp kalktı. Zemine yansıyan çıplak teninin gölgesine baktı bir süre. Dün gece bir hata mı yapmıştı? Hayır. Olması gereken olmuştu.

ÖNCEKİ GECE...

Nedenini biliyordu. Bunu söyleyeceğini ise kadını ilk gördüğü anda anlamıştı. Kaybedeceğini anladığı her savaştan böyle kaçmıştı. Evliliğini bile bu yüzden bitirememişti. Kaybeden olmak istemiyordu. Birasından uzun bir yudum aldıktan sonra suçlu bir çocuk gibi başını öne eğdi. Kadının hafiften bir kahkaha attığını fark ettiğinde ise suçluluğu meraklı bir kızgınlığa dönüştü.

ADAM- Neye gülüyorsun?

KADIN- Sana.

ADAM- Komik bir şey söylemedim ki?

KADIN- Bir şeyin komik olması için sinir bozması yeterli ki.

ADAM- Sinirini bozan ne peki?

KADIN- Saflığın.

ADAM- Daha çok aptallığım?

KADIN- Haklısın. İncedir arasındaki çizgi.

Ne yapmaya çalışıyordu? Söyledim işte. Vicdanıma yenilmem bu kadar kısa ve acı sürmüşken uzatmanın ne anlamı var!

KADIN- Fark etmediğimi mi sandın? (Gözleriyle yüzük parmağını işaret etti.) Alyansın.

ADAM- Bazı izler kolay silinmiyor. En azından parmaktan.

Adam söyleyene kadar farkında değildi. Aslında adamın parmağında iz bile yoktu. Söylemesi adamın inanmasına yetti. Onun inanmak istediği buydu. Neredeyse rezil oluyordum diye düşündü. İçkisini bitirip kalkma planları yaparken göz göze geldiklerinde işlerin o kadar da basit olmadığını fark etti. Elmayı çoktan ısırmıştı.

ADAM- Peki sen?

KADIN- Erkek arkadaşım var. Durumlar eşit sayılır.

Böyle söylüyordu ama kesinlikle davetkâr değildi. Ruhunun herhangi bir zerresinde en ufak bir boşluk yoktu. Rahatlığı, rahatsız ediciydi. Bir o kadar da çekici.

ADAM- En azından sohbet etmemize engel değil.

Barda sadece çaresizlerin kaldığını gördüğünde uzun bir süredir orada oturduklarını fark etti. Kaç saattir konuştuklarını bilmiyorlardı. Ortak ilgi alanları, daha önce ziyaret edilen ülkeler, sanat, müzik… Bir ara ülkedeki adalet sistemi hakkında konuşup aralıksız birkaç dakika güldüler. Sonra güldüklerine üzüldüler. İkisi de kırık bir porselen tabağın birbirinden farklı parçaları gibiydiler. Yan yana geldiklerinde tamam olacaklarını fark ettiklerinde yüzlerindeki şaşşal tebessümün içki ile bir ilgisi olmadığını anladılar. Bu gece ikisi de aradığı şeyi bulmuştu.

Rahatlığı, rahatsız ediciydi. Bir o kadar da çekici.

ADAM- Saat de baya geç olmuş.

KADIN- Gitmen gerekiyor sanırım?

Adam hiç konuşmadan "Gideyim mi peki?" der gibi bakıyordu.

ADAM- İstersen...

KADIN- İstemem.

İstiyordu. Ama başkasına değil, kendine ihanet etmekten korkuyordu.

ADAM- İstersen birlikte?

KADIN- Yanlış soruda doğru cevap yoktur.

Adamın yanağına belli belirsiz bir öpücük kondurdu. Gidişine ses etmedi. Edemedi. Yeniden görüşeceklerine emindi. Kadının dudağında bitmesini istemediği bir yaz tatilinin hanımeli kokulu tadı kalmıştı. Buradan çıktığı gibi aramak istedi adamı. Ama öncesinde yapması gereken bir şey vardı.

ERTESİ SABAH...

Telefonuna baktı. Hiç cevapsız çağrı yoktu. Oysa evde kalmamıştı dün gece. Yalnız bir otel odasında sabahlamıştı. Kararını çok düşünmemişti. Zamanında çok düşündüğünden belki de. Onu bu kararı vermeye iten dün gece değildi. Ne kadar baş döndürücü olsa da kafası hâlâ çalışıyordu. Bazı şeyler bitmişti. Ve her bitiş yeni bir başlangıçtı.

Kadın sevgilisine basit bir not bırakmayı düşündü önce. Sonra buna bile değmeyeceğini fark etti. Onu her anlamda sayısız kez üzen bu narsist heriften kurtulmak için neye ihtiyacı olduğunu bulamamıştı bir türlü. En azından dün geceye kadar. Evden çıkarken ilkokula başlayan bir çocuk heyecanı hissetti içinde. Günaydın yazmak için telefonunu eline aldı. Mesaj çoktan gelmişti.

ADAM- Günaydın.

KADIN- Günaydın.

Tuğba Sarıünal

KUTSAL BİR DELİLİK

"Her mutsuzluğun ötesinde yeni bir yaşam bekler ama insana özgü bir yeteneksizliktir yaşayamamak! Yoksa hangi balık boğmuş kendini; hangi serçe atlamış ki damdan."

Fyodor Mihayloviç Dostoyevski

* Alıntıda geçen söz hiçbir kitabında bulunmamaktadır ancak yazılı kaynaklar sözün Dostoyevski'ye ait olduğunu doğrulamaktadır.

Zamanın birinde yedi düvele hükmetmiş; doğu, batı, kuzey ve güney başta olmak üzere pusulanın gösterebildiği tüm yönlerde kendisinden korkan ve namını bilen insanların yaşadığı bir hükümdar varmış. Girdiği her cenkten galip dönen bu hükümdara bir gün iki adet şahin yavrusu armağan edilmiş. Yavruların sivri gagaları, keskin pençeleri ve yırtıcı görüntülerinden çok etkilenen hükümdar, kuşları eğitmesi için işinin uzmanı bir şahin terbiyecisini saraya davet etmiş. Hükümdarın göz bebeği yavrular, zaman geçtikçe büyüyüp serpilmeye başlamışlar. Ancak kuşlardan biri usta terbiyecinin yönlendirmeleriyle uçmaya başlarken diğeri hiçbir şekilde konduğu daldan kıpırdamıyormuş. Bir gün, beş gün, on gün derken haftalar geçmiş ve uçmayı bir türlü deneyemeyen kuş, mamasını bile ayağına bekler olmuş. Diğer kardeşi özgürce tabiatına uygun şekilde göklere kanat açarken bizim kuş, sanki hayattan bıkmış gibi sadece ağzına uzatılan mamasını yemekle yetiniyormuş. Duruma çok üzülen hükümdar hemen bir ferman salınmasını istemiş. Bu biricik şahinin derdine deva olacak kişi her kim olursa, ağırlığınca altınla ödüllendirilecekmiş. Türlü şifacılar, otacılar, hekimler ve terbiyeciler saraya akın etmiş ancak hiçbiri şahini uçurmayı bırakın yerinden hareket ettirmeyi bile başaramamışlar.

Acılar sadece aracıdır. Potansiyelini keşfetmene, sürüncemede kalanı bitirmene, özüne inmene ve her sapakta biraz daha kendi yoluna dönmene vesile olurlar.

Gel zaman git zaman hükümdar öğle vakti dinlencesi için odasına çekildiği bir sırada camdan bakarken, bahçede uçan şahin yavrusunu görüp hayretler içinde kalmış. O güne değin hiç hareket etmeyen kuş, nasıl olur da bir öğle vakti ağaçların üzerinden süzülerek uçmayı başarabilmiş? "Kimdir?" demiş hükümdar, "Kimdir buna sebep olan şifacı?" Heyecandan kaftanını giymeyi bile unutarak odasından çıkmış ve bahçeye indiğinde tebaasına haber salmış. "Bu mucizeye sebep olan her kim ise, bulup getirin bana." Ve tebaanın önde gelenlerinden biri, bir köylüyü hükümdarın huzuruna çıkararak: "İşte budur hükümdarım," demiş, "Şahini iyi eden adam budur." Vaadini hatırlayan hükümdar, köylüye ağırlığınca altını bağışlamış ancak anlamadığı ve aklını kemiren soruyu adama sormadan da edememiş. "Yahu aylardır kimse bu şahini yerinden hareket bile ettiremedi. Sen nasıl oldu da onu uçurmayı başarabildin?" İşittiği sorunun üzerine, garip gözlerle bakan köylü cevaplamış: "Hiç zor olmadı hükümdarım. Şahinin tünediği dalı kestim yalnızca. Yavru da kanatları olduğunu fark edip uçmaya başladı."

"Engelleri yollarınızı tıkayan setler olarak görmeyin. Onları size uçmayı öğretecek fırsatlar olarak değerlendirin..." Anonim

Acılar sadece aracıdır. Potansiyelini keşfetmene, sürüncemede kalanı bitirmene, özüne inmene ve her sapakta biraz daha kendi yoluna dönmene vesile olurlar. Acılara verdiğin tepkiler kadardır hayata yüklediğin anlam.

Peki, ya acı nedir? Önüne çıkan engellerin sebep olduğu bir ruh hâli mi, kaybettiklerinle özdeşleşen derin bir boşluk mu, sırtında yol almalarına izin verdiğin travmaların yarattığı yorgunluk mu? Oysa hayat zıtların ritmi değil midir? En basit hâliyle nefes alır; nefes verirsin. Aldıklarının anlamını kayıplarınla fark edersin.

Hükümdarın gözde şahininde olduğu gibi yaşadığın bir aksilik, sahip olduğun bir çift kanadın varlığını hatırlatabilir. Dalın kesilmesi rahata alışmış olan kuş için bir travmadır. Şüphesiz kuşa sorabilsek, bunu tatsız bir olay olarak nitelendirecektir. Oysa acılar, çatışmalar ve travmalar bizim öğrenmemiz için karşımıza çıkan birer deneyimdir. Sadece onları doğru okumak gerekir. Yaşadığın ilk acıda isyan ederek şansına küser ve enerjini yok edersen hiçbir zaman büyüyemez, gelişemez ve sürekli şikâyet eden birine evrilirsin. O zaman

Sera Akaman

sana göre başaran herkes sadece senden daha şanslıdır. Ancak bunun doğru olmadığını biliyorsun. Her şahin uçma vasfıyla dünyaya gelmiştir ama bazılarının uçabilmesi için tünediği dalın kesilmesi gerekir.

Hayat, bizim kaçtığımız ve acıların kovaladığı bir yer değildir. Sen yürürsün ve onlar bazen önünde belirirler. Ama unutma ki; önemli olan başına gelenler değil başına gelenlere verdiğin tepkilerdir. Gündelik hayatta birkaç dakikalığına temas ettiğin insan kalabalıklarından seni anlamalarını bekleyemezsin ve gülümseyen bir çift göze denk gelmediğinde yalnız olduğunu iddia edemezsin. Elinde tuttuğun tabak kırılırsa ömrünün geri kalanında yemek yemekten vazgeçiyor musun? Ya da giymek istediğin kıyafet o gün kirli sepetinde diye işe çıplak gitmeyi tercih ediyor musun? Hayır. Küsmek, kırılmak ve vazgeçmek bu kadar kolay değil. İnsan alternatifler geliştirebilecek türde bir donanımla dünyaya gelir. Bir seçenek olmadıysa diğerini düşünecek ve o da olmadıysa başka bir seçeneği öngörebilecek kadar güçlü bir beyin yapısına sahiptir. Bu dünyadaki en mantıklı şey ise, olasılıkların sonsuz olduğunu sürekli olarak kendimize hatırlatabilmektir.

Önemli olan başına gelenler değil başına gelenlere verdiğin tepkilerdir.

Kabul et, gözlerin bile belli bir mesafeyi görüyor, kulakların belli uzaklıktan ötesini duyamıyor. Algıların sınırlı, kabul et. Acılarını sahiplenen sınırlı bir aklın geleceğine ket vurabileceğini de kabul et. Tüm zamanlar için söylenmiş en güzel sözlerden biridir: "Yaşamadan bilinmez."

Kayıpları sorun etme. İnsan diğerlerini kaybede kaybede kendini bulur. Kendinden olana, kendi yoluna ve amacına sahip çık. Her insana ufak bir kıvılcım, kutsal bir delilik bahşedilmiş; hâlihazırda pes etmen için kurulu duran sistemin içinde sakın ola ki onları kaybedeyim deme.

KAMPANYAMIZDAN FAYDALANMAK İSTER MİSİNİZ?

Zincir markette kasiyer olarak çalışmanın iyi yanı, eğer işinizi iyi yapıyorsanız ve biraz da şanslıysanız dükkân kolay kolay batmayacağı için işsiz kalmazsınız. Kötü yanıysa kollarınız hareket etmekten, ayaklarınız hareketsizlikten kopabilir. Zekeriyaköy'de bir markette kasiyer olarak çalışmanın iyi yanı, günde ortalama yüz-yüz elli insanla muhatap olursunuz, kötü yanıysa bir arkadaşınızla rastlama ihtimaliniz sıfırdır.

Cuma akşamları marketin neredeyse en boş olduğu günlerdir. Çünkü burada yaşayanlar genelde cuma günleri bir yerlere yemeğe giderler. Ev partisi olacaksa da bu büyük alışverişler pazar gününden ailece yapılır. Mesela Emir Bey'le Gülnur Hanımlar ayda iki kez gelir. İkisinde de içki ve peynir reyonunun önünde uzun uzun dururlar. Ellerinde büyük boy bir kâğıda yazılmış alışveriş listeleriyle raflar arasında gezinirken, Gülnur Hanım, Emir Bey'e listeden bir iki şey söyler. İkisi farklı yönlere doğru yürür sonra bir noktada yine bir araya gelirler. Cihan Bey tek başına gelir. Eşi Ebru Hanım geçen sene doğum yaptı. O zamandan beri Cihan Bey'in büyük alışveriş yaptığı günler haricinde yardımcıları Sema gelir markete. Koştur koştur gelip koştur koştur çıkar Sema. Muhakkak bir şeyi unutur da sonra beni arar Enes boştaysa onu yollarım, değilse Sema yine koştur koştur gelip gider. Orhun Paşa Hazretleri bu saatlerde gelir. Burnundan kıl aldırmaz. Haftada üç gün fıstık ezmesi ve her gün bira, sigara, hazır yiyecekler alır. Üç yıl önce, hani şu ortalığı kasıp kavuran dizi var ya, *Sorgusuz*, heh işte onu yazdı! Dizi bittiğinden beri de tek bir iş yapmadı. Şimdi dijitale iş yapıyormuş, ne varsa dijitalde varmış abi. Tuğçe Hanım da bunun dizisinde oynamıştı. Nasıl para kazanıyorlarsa artık, işsiz kalsalar da evsiz kalmıyorlar.

Bizim ailede öyle Amerikan işi yaslar yoktur. Ölenle ölünmez. Kalanlar kaldığı gibi yaşar.

Kim ne yer ne içer, kim neyi denerse sevmeyecektir, kim kimle ne zamandır evli, kim kimden boşanmış, kim ne zaman hamile kalmış, kimin işi iyi gidiyor, kim borç batağına düşecek gibi oluyor, her şeyi, hepsini bilirim. Neden mi? Tüm gün kasada oturup ürünleri okutmaktan daha zevkli bir şey varsa o da kart isimlerini ezberlemek, telefon konuşmalarına kulak vermek, poşetleri doldururken neleri sevdiğini, kampanyalar hakkında bilgi verirken neleri sevmediğini öğrenmek.

Annem çok yaşamadı. Neden bilmiyoruz. Teyzeme göre babamın cinsliğinden, Serpil Abla'ya göre rahim kanserinden, anneanneme göre kürtajdan öldü o, kürtajdan. Bana göreyse öldü. Hem de doğum gününde. Sekiz yaşımda vardı. Dokuzumda üç kulhuvallah bir elham oldu. Yıllarca doğum günümü kutladık. Bizim ailede öyle Amerikan işi yaslar yoktur. Ölenle ölünmez. Kalanlar kaldığı gibi yaşar.

Annem o kısacık ömründe bana şunu öğretmişti: Dedikodu yapmayı. Çok güzel dedikodu yapardık anneme. Daha beş yaşındaydım ama her şeyi bilirdim. Babam, ortaokul mezunuydu ve bir şirketin güvenliğinde çalışıyordu. Şirketin ayakta kalmasının tek sebebi kendisiymiş gibi davranıyordu. Akşamları meyve yerken "Ben olmasam hâlleri dumannnnn dumannn..." diyordu. Buradan aldığı kuvvetle anneme sarıyordu. Annemin aklını eziyordu ve daha birçok şeyi. Oysa annem aklında neleri neleri tutuyordu. Mahalleye kim ne zaman taşınmış, kim kimle kavga etmiş de barışmış, kim barışınca kimin arkasından laf etmiş, hepsini adı gibi ezbere bilirdi.

Bugün dolu yağacak diye herkes, ne kadar zengin olsalar da arabalarının üstünü halılar ve örtülerle örtmüştü. Market, pamuk arasında yetiştirilen fasulye gibi kokuyor. Böyle günlerde tek kasa çalışıyoruz. Bir de Enes. Ona iyi iş çıkıyor aslında. Kimse evinden çıkmak istemediği için sipariş usulü çalışıyoruz. Bu yağmurda da evlere gidip geldiğinden iyi bahşiş koparıyor. Herhâlde bir maaşı kadar para kazanıyordur. Enes'in yerinde olsam hep yağmur, dolu, kar yağsın diye dua ederdim.

Gülşah Miran

Rafların arasında Çiğdem Hanım'ı gördüm. Geçen sene aldığı kırmızı paltosunu üstüne geçirmiş, kafasında da siyah bir bere var. Birkaç ay oldu görmeyeli. Herhâlde bir tatile filan çıktılar ya da bir proje için bir süreliğine Berlin'e gitmişlerdir, bilmiyorum. Kasayı açıp düzenlemeye başladım sıkıntıdan. Bozuk paralarda karışıklık var mı diye tek tek kontrol ettim. Kâğıt paraları elimle ütüleyip geri koydum, araya sahte para girmiş de gözümden kaçmış mı diye baktım. Yok. Her şey yolunda. Kasamda duran kampanya ürünleri de yerli yerinde. Bulaşık deterjanının tam yanında duran siyasi kitaplar da jilet. Enes kalın dudaklarını yaya yaya yarı-süper teklifte bulundu.

"Çağla, Nescafe içer misin?"

"Offf, sıcak çikolata yapsan ya Enes, şu havada ne güzel içeriz."

"Ben anlamam o işlerden ya…"

"Aman bir şey yok ya… Suyun içine sıcak çikolata tozunu atıyorsun, bitti. Nescafe gibi."

"Kaç kaşık?"

"Aslında bir kaşık yetiyor ama sen üç kaşık at bana."

Tatlıya çocukluğumdan beri dayanamıyorum. Kilo almak, Rihanna ve Beyonce'den de önce umurumda olmadı. Akranlarım, *Şekerpare* filmindeki Yaprak Özdemiroğlu'na özenirken, Neriman Köksal olmak benim tek hayalimdi.

Ama Çiğdem Hanım'ın incecik ve upppppuzun bacaklarına insan bir an için özenmiyor değil tabii. Bir an sadece. Kıvır kıvır turuncu saçları ve yemyeşil gözleriyle benzemez kimse ona, tavrına hayran olursunuz. Müthiş kadınsı giyinir. Her zaman stilettolar, hep boyalı saçlar, alınmış kaşlar, sürülmüş farlar... Ben o kadınlardan olmadım. Özelliksiz oldum. Özellikli bir kadın olup da yalnız olsaydım, daha çok üzülürdüm kesin. Şimdi bahanelerim var. Ben süper özelliksiz bir kadınım, ultra yalnız olmak da benim hakkım diyor, hakkıma sahip çıkıyorum.

Enes bir gitti tam gitti. Sanırsın çikolatayı sıkıp suyunu çıkarıyor Allah'ın Esenlerlisi. Ayakkabılarımı bağlamak için eğilmiştim ki heh Çiğdem Hanım gelmiş. Yine şık yine şık. Yemyeşil bir gömleğin altına siyah kumaş pantolon giymiş. Göremiyorum ama birazdan çıkarken bakarım yüzde yüz siyah topuklular var altında. Şeffaf topukluları da ilk o almıştı. Ne yakışmıştı. Geçen sene mayıs. Ne çabuk geçiyor günler.

"Hoş geldiniz Çiğdem Hanım."

"Hoş bulduk Esracım." Bana adımla seslenen beş kişiden biridir.

"Çoktandır gelmiyorsunuz, yurt dışına mı çıktınız."

"Öyle oldu," dedi poşetini açarken. Avokado, çiya, kinoa, yumurta, süt, peynir, bir kilo kabak, yedi havuç, esmer şeker, kabartma tozu... Yok! Hiç et yok! Deterjan, bulaşık süngeri, marul, zeytin, yufka... Hâlâ ne et var ne içki ne tuzlu fıstık ne de zeytin ezmesi...

"Et almamışsınız?"

Ben süper özelliksiz bir kadınım, ultra yalnız olmak da benim hakkım diyor, hakkıma sahip çıkıyorum.

"Ben yemiyorum Esracım."

"Öyle mi? Vejetaryen misiniz?"

"Evet, yedi yıldır."

"Oooooo, çok olmuş. Zor olmuyor mu?"

"Yok. Et yemiyorken, et pişirmek zor oluyordu."

Hmmmm, dedim içimden, herhâlde yurt dışına giden Onur Bey.

"Onur Bey de mi bıraktı?"

"Neyi?"

"Et yemeyi."

"Yok Onur et yemeyi bırakmadı. Ben onu bıraktım."

Ne diyeyim bilemedim. Üzüldüm denmez. Belki de hatta belli ki kadın üzülmemiş. Ben niye üzüleyim onun adına? Saçma olur. Ama bir şey demem gerek. Böyle bir şey de havada bırakılmaz ki?

"Allah tamamına erdirsin," dedim. Gülümsedi. Ne bileyim sanki iyi oldu. Ayrıldıktan sonra birine "Allah tamamına erdirsin," demek hiç fena olmayabilir. Bırakmakla bitmiyor ki... Acısı var, yeni sevgilisi var, alışması var, düzen kurmak sonra da o düzeni korumak var. Var da var.

Ayrılık işi kafama hiç yatmadığı için yılardır sevgili yapmıyorum. Hayattaki en mantıklı yatırımım bu sanırım. Parayı bankada tutmak gibi bir şey. Öteki türlü fena harcanırım ben. Üstelik belli de edemem. Belli edemediğinde kimse destek de olmaz. Neşeli olmanın felaketi de bu işte. Çiğdem Hanım'ın hep melankolik bir havası vardı. Şimdi bir anda bana daha hüzünlü gelmeye başladı. Belki de kart şifresini değiştirmiştir. Ne bileyim kart şifresi, Onur Bey'in doğum günüdür, evlilik yıl dönümleridir, tanışma günleridir, bilmem nedir, bir şeydir. Şimdi de başka bir şeydir. İnsan ayrılınca, alışveriş listesi bile değişiyor.

Dolu bastırdıkça bastırdı.

"Arabanıza kadar götürelim biz," dedim "şimdi gelir Enes."

"Yok Esracım," dedi "yürüyerek geldim. İki dakika oturayım şöyle bari, diner şimdi."

"Aaaaa tabii tabii... Buyurun." İkinci kasayı açtım Çiğdem Hanım'a. Acayip yakıştı

kasaya ha... Sanırsın zincir market kasası değil, Dünya Bankası kasası. Enes, elinde iki bardak sıcak çikolatayla geldi.

"İçer misiniz Çiğdem Hanım?" dedim bardaklardan birini uzatıp.

"Aaaa, fazla mı?"

"Evet evet. Çok kolay yapıyoruz. Enes yapar hemen kendisine." Enes'in kalın dudakları "Hadi ulan," der gibi büzüştü. Kendi bardağını da benim önüme bırakıp mutfağa doğru yollandı. E anca...

"Sende ne var ne yok bakalım Esracım?"

"Ne olsun... Aynı."

"İşler nasıl?"

Bu sorunun bendeki cevabı beni pek ilgilendirmiyor aslında. Kazandığım belli, kazanmadığım ortada. Öyle prim filan da yok bizde.

"İyi çok şükür. Sizin?"

"Ben yeni bir yer açacağım. Anaokulu. Onun için çalışıyorum şimdi."

"Aaaaaa! Öğretmen miydiniz siz?"

"Yok, değilim. Ama çocukları çok seviyorum. Okuyorum da epey. Dışarıdan üniversite bitirdim bu sene."

"Yani affedersiniz de bu ayrılık size yaramış Çiğdem Hanım."

"Bana yarayacak tabii Esracım, kime yarasın başka? Ayrılık genelde kadınlara yarıyor zaten."

Neydi o bilge, neyini sattıydı? Çiğdem Hanım aynı o değil mi be?

"Öyle Çiğdem Hanım. Benim halam bizim ailede ilk boşanan kadındı. Boşandıktan sonra aksanı değişti."

"O ne demek?"

"İşte aksanı değişti. Meğer Erzincan'dan geldiklerinden beri İstanbul ağzıyla konuşuyormuş halam da, eniştem ağzını hiç bozmadı diye değiştirmeye utanıyormuş. Kadın tek celsede İstanbul hanımefendisi oldu. Sizin gibi işte."

İnsan ayrılınca, alışveriş listesi bile değişiyor.

"Benim de mi aksanım değişmiş?"

"Sayılmaz mı?"

"Doğru diyorsun. Aklın varsa hiç evlenme valla."

"Valla çok akıllı olmakla süper akılsız olmak aynı Çiğdem Hanım. Çok akıllı olan bütün arkadaşlarım bir bir evlendi, tek tek doğurdu. Ben ikinci sınıfı bile iki kez okudum ama hiç girmedim bu işlere. Evlilik mevlilik. Yooook. Kaç gösteriyorum ben?"

"Bilmem, hiç anlamam."

"Bir tahmin edin."

"Otuz iki."

"Bugün uykusuzum, ondandır. Yirmi dört yaşındayım. Ama o bir bir evlenenleri görün bir de. Yan yana gelince kardeşleri gibi duruyorum."

Söylediğine söyleyeceğine pişman olmuştu.

"Ben hiç anlamam ya yaş işinden. Ama cidden yirmi dört göstermiyorsun hiç."

Kibar kadın şu Çiğdem Hanım, insanın kalbini kırmamak için süper akılsız görünmeyi bile göze alıyor.

"Sence ben kaç yaşındayım peki?" diye sordu.

"Valla kırk yoksunuz."

"Yokum tabii canım. Otuz üç yaşındayım."

Puuuuuuuuu... Yaşını kaçırmışım. Hâlbuki temel bilgileri hiç mi hiç atlamazdım.

"Dindi galiba. Kalkayım şimdi yeniden bastırmadan. Böyle bırakayım mı bardağı?"

"Olur olur bırakın tabii..."

"Çok teşekkürler Esracım arkadaşlığın için. Valla kaç ay üstüne ilk kez dışarı çıktım. Sipariş için kapıya gelenlerle online ders için eğitim vermeye zoom açanlar hariç bir senle konuştum. İyi geldi. Bu arada Winston Slim Mavi var mı?"

"Var tabii... Sigaraya da mı başladınız?"

"Başlayacağım."

TIKIR TIKIR

Evin önünden geçiyor deniz. Balıkçı motorları ve kayıklar da öyle. Gözleri yeşil yeşil kamaşan orman da tıpkı benim gibi bakakalıyor arkalarından.

Kapı zili çalıyor.

Kim olduklarını biliyorum.

Karım, niye açmıyorsun, kim acaba, diyor.

Beklesinler, diyorum, aceleleri ne?

Balkondayız. Kahvaltı bitti, çaya devam.

Sokak yerine deniz var balkonun altında.

Bu kasabadaki, küçük bahçelerle sokak başlarına, umulmadık dar aralara ve evler arasındaki her nasılsa bulabildikleri boşluklara sığınmış, her biri balta girmemiş orman sıklığındaki şaşırtıcı bitki topluluklarına, ağaç öbeklerine bayılıyorum. Onların deli, derin yeşiline. Ormanın denize düştüğünü görüyorum her sabah. Sonra bu yeşillik uçup gidiyor eski yerine, ormanın üstüne konuyor. Çekinmeden, kendini döke saça koşturuyor her yerde.

Deniz evin içinde eğleşiyor.

Kapı zili çalıyor.

İstanbul'da yaşayan ve işleri yüzünden iki senedir gelemeyen kayınbiraderimin evi. Bu sene siz gidin, dediler. Biz de üç dört yıldır gelmemiştik. Tüp bitmiş, salonun ampulü patlamış. Tüpçüye adresi tarif etmek bir hayli zor oldu. Ne bileyim hangi mahalle, hangi sokak? Garajın az yukarısı işte. Altta pastane var, elektrikçi, camcı; karşıda incik boncuk satan küçük bir dükkân, yanında da çiğ köfteci. Her gün İstanbul'dan geliyormuş çiğ köfte. O çiğ köfteleri ta İstanbul'dan buraya, bir günlük yola gönderen ustanın resmi var tabelada. Temizlik, alışveriş, tamirat… Tamirat dediğim, klozetin taharet musluğu. İlk gün umursamadım, aktı durdu. Fakat gece ses oldu uzadı, beynimizin içine damladı. Kolaydı, yapmadığım iş değildi; alt tarafı conta değişecekti. Bir tornavida, bir İngiliz anahtarı. Evde bir tornavida bulduk ama İngiliz anahtarı yoktu. Tabii conta da. Sabah doğru hırdavatçıya… Tuhaflığı fark etmem ilk orada oldu sanırım. Kahvaltıdan önce bu işi halledeyim diye erkenden çıkmıştım. Yolda karşılaştığım birkaç kişi bana tuhaf tuhaf baktı, ben de onlara baktım tuhaf tuhaf. Karımla alışverişe çıktığımızda da benzer manzarayla karşılaştığımızı ama bir an önce alışverişi tamamlama telaşıyla dikkat etmediğimizi anladım o sabah. Hırdavatçının ters ters bakışıyla da kafam iyice karıştı. Pazarda, karım, neredeyse tamamı kadınlardan oluşan satıcılardan birinin önünde çömelmiş, tek tek saydığı bamyaları poşete doldururken dikkatimi çekmişti aslında.

Ormanın denize düştüğünü görüyorum her sabah. Sonra bu yeşillik uçup gidiyor eski yerine, ormanın üstüne konuyor.

Kim bilir kaç yıldır geliyoruz buraya. Ama ilk kez bu kadar uzun kalacaktık.

Ben böyleyimdir: Yaz sıcağında gezip gördüğüm bir kıyı kasabasının kışını, kış denizini, hatta üstüne kar yağdığında nasıl göründüğünü merak ederim; hep tarihi romanlar kaleme alan ve o dönemlerin dili olduğunu sandığımız ya da bize öyle zannettirdiği bir dille konuşup, kahramanlarını da öyle konuşturan bir yazarın günümüzde geçen, at yerine arabaların kullanıldığı, titrek kandillerin zayıf ziyası yerine alışveriş merkezlerinin şıngırtılı aydınlığında gezinen insanların anlatıldığı bir roman yazmasını isterim; dağları, ovaları, köyleri kendi dilinde yeniden yaratmış bir romancının şehri nasıl yazacağını merak ederim; bir kitaptan okuyormuş gibi düzgün cümlelerle ve derin derin konuşan bir entelektüelin, dostlarının arasındayken, en doğal, en samimi hâlini görmek ve buna benzer daha nice şey için can atarım. Bu kasaba da bunlardan biri işte. Sonbaharda, kış aylarında nasıldır kim bilir? Sormaz olur muyum, kaç kişiye sordum ama kendim görmeliyim, an be an, dakika dakika yaşamalıyım.

Planımız öyleydi; sonbahara kadar kalacak, av yasağının sona ermesiyle birlikte balıkçı tablalarında çırpınan gümüş ışıltıların sevincini yaşayacaktık.

Balıkçı teknelerinin yanına gidiyormuşsun, hâlâ çırpınmaktan vazgeçmemiş palamutları ağlardan alıyor, naylon torbalara doldurup uzatıyorlarmış kaç tane istersen.

Mehmet Ali & Akşamsefası

İsterim ki gazeteciyle, fırıncıyla, balıkçıyla, bakkalla dost olayım. Uğradığımda iki çift laf edelim, yabancılığım silinsin, buraya ait biri olayım. Güler yüzlüyümdür, sıcak bir merhabayı kimseden esirgemem. Bir kere bile karşılaşmış olsak, fazla tanımadığım, hatta hiç tanımadığım bu kişiye selam vermezsem çok ayıp ettiğimi düşünür, kendimi suçlar, üzülürüm. Çiftlik balıklarının yanında tek tük de olsa olta balığı satan balıkçıyla dost olmak, balıklar hakkında, pişirme yöntemleri konusunda sohbet etmek istiyorum en çok, ama nafile. Adam her defasında beni ilk kez görüyormuş gibi yapmakta inat ediyor.

Yoksa o yüzden mi bana öyle davranıyor? Bak, şimdi böyle düşününce... İyi de ona ne?

Balıkçılarla ahbap olmak, birlikte geceden denize açılmak, herkes uyurken, belki de balıklar bile uyurken ağları doldurmak, balıkçı barınağında, bir tenekenin içinde yakılan odunların ateşinde tel ızgarada balık pişirip iki kadeh rakı eşliğinde deniz ve balık hikâyeleri dinlemek... Hayal olarak mı kalacak? Elime baston alıp gitsem?

Çayımı keyifle yudumlarken denizanaları yüzünden pek girmediğim -ama karım her gün giriyor- denize bakıyorum. Şu tepenin dibindeki suyu mayalamışlar da sabaha kadar kabarıp, ormanı, bulutsuz gögü yutan bir deniz olmuş gibi görünüyor bir an gözüme. Kaymak bağlamış. Dalga kımıldamıyor yüzünde, ses kımıldamıyor.

Fakat kapı...

Önceki günden, geceden kalan denizi kaldırıp yenisini koyuyorlar her sabah. Gün ışımadan. Gün o zaman ışıyor zaten. Böyle düşünerek kapıdakileri unutmaya çalışıyorum.

Her şey bir yana, bu kasabayı seviyorum. Denizini ayrı, ormanını ayrı... Çay bahçelerini, köylü pazarını, hele hele fırınlarını; ekmeğini ve pidesini... Evde içini hazırlayıp sabah erkenden pide yaptırmak için fırında sıraya girmeyi.

Atlamalı zıplamalı filmlerde, bastonu şöyle kılıcı kınından çıkarır gibi yapıp ikiye bölüyor ve içinden kılıç çıkarıyorlar ya, bu kasabadaki, hani eline vur ekmeğini al diyebileceğimiz tipteki insanlar, kadınıyla erkeğiyle, yaşlısı ve genciyle böyle bir fantezi mi yaşıyorlar yoksa? Bu yüzden mi itiraz etmiyorlar?

Ben böyleyimdir: Yaz sıcağında gezip gördüğüm bir kıyı kasabasının kışını, kış denizini, hatta üstüne kar yağdığında nasıl göründüğünü merak ederim...

Elli yaş üzerine zorunlu. Biten yaş mı sayılıyor, girilen mi? Elliye girdim mi, elliyi bitirdim mi, nasıl hesaplıyorduk?

Seksen küsur yaşına kadar yaşayan rahmetli ninem ve bir o kadar yaşayan dedem bile baston kullanmadı. Babamla annem de öyle. Yani bizim sülalede baston kullanan görmedim ben. Komşularda da. Yaşadığım mahallede de rastlamadım. Ama buranın yeni başkanı, milletimizin arzusu bu yönde, diyormuş. Bu, millet dediği başkan efendinin paşa gönlü olmasın, dedim fırıncıya. Benim niye bastonumun olmadığını sormuştu zabıta bakışlarını gözlerime dikerek.

Herkes, görünmeyen bir hedefi, başkan ve adamlarından başka kimsenin bilmediği, ne olduğunu anlamadığı ama doğru ve kutlu olduğuna iman ettikleri bir hedefi işaret edercesine bastonlarını birbirlerine göstererek yürüyor, bütün günahlarından sıyrılmışcasına mutlulukla gülümsüyordu kasabada.

Emekli olup İstanbul'dan dönenler, çoktan harabe hâline gelmiş köylerini terk edenler, her yıl gelemeseler de bizim de memlekette bir evimiz var demek için birbiriyle yarışan Almancılar sayesinde kasabanın nasıl büyüdüğüne tanık olmuştum yıllar içinde. Yaşlı nüfusunun çok olduğunu, emekli cenneti diye anıldığını biliyordum. Bastonla dolaşan yaşlıların fazlalığı dikkatimi çekmişti. Ama artık kasabanın sokaklarında yankılanan asa tıkırtıları, o yaşlıları sırtına alıp götüren, hatta onlara yarenlik eden tıkırtılar değil, contası bozulmuş bir musluktan damlayan suyun sinir bozucu ve beyinde zonklayan tıp tıplarına benzeyen tedirgin tıkırtılardı.

Baston olmadan nasıl yürüdüklerini unutmuşlar. Öyle diyorlar. Bastonsuz bir hayat mümkün değilmiş. Yıllar yılı kandırılmışlardı demek ki. Çocukluktan başlanmalıymış aslında baston kullanmaya. Çocuk dediğin bastonla büyümeliydi ki bastonsuz bir hayat aklının ucuna bile gelmesin.

Kapı zili hâlâ çalıyor. Gitmeye niyetleri yok.

Karım, niye bakmıyorsun kapıya, diye soruyor. Ben de sen açarsın diye...

Biliyorum kim olduğunu. Dur bakalım.

Biliyor musun? Kim?

Başkanın adamları. Bizi almaya geldiler.

H. Sercan Tunalı

David R. Mellor
Çeviren: Seda Çıngay Mellor

TRENLERE EL SALLAYAN ADAM

Gece boyunca yol alarak Ankara'dan İzmir'e giden tren, Balıkesir'de duruyor. Yolculuğu soracak olursanız, kimi zaman az, kimi zaman çok olmak üzere sürekli bir rahatsızlıkla geçiyor, telefonlar zırıl zırıl çalar, herkes mırıl mırıl sohbet ederken uyumak için umutsuzca savaş veriyor, horlayanları kıskanıyorsunuz. Aradaki duraklar öyle ıssız ki, tavuklarla başka çiftlik hayvanları buraları mesken tutmuş, evlerinde gibi geziniyorlar.

Balıkesir'in de başkalarının meskeni olduğunu öğrenecektim. İstasyona varınca insan elle tutulur bir rahatlama duyuyor, serseme dönmüş hâlde oturup büfede her ne satılıyorsa alıyor, yanık da olsa yiyorsunuz, bir yandan da ya sizin indiğinize ya da bir sonraki trene binip bir yerlere gitmeye hazırlanan insanları seyrediyorsunuz.

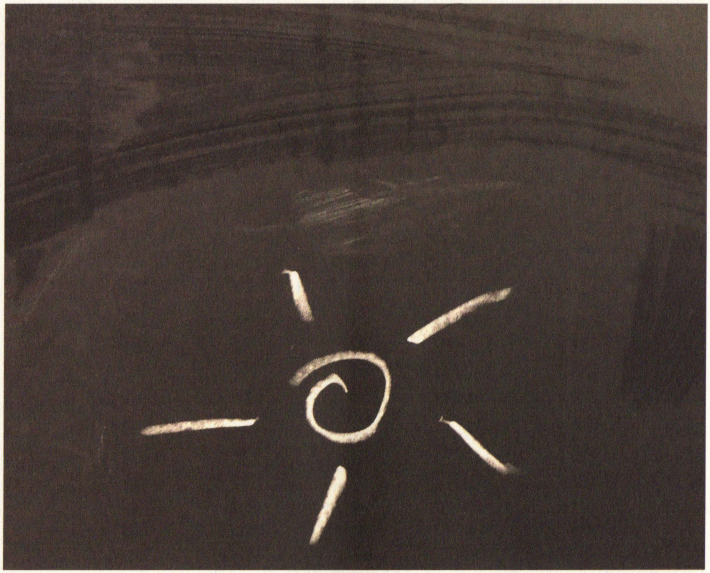
Biri yanımıza çöküyor, elimi sıkıyor, sonra (eşimden biraz çeviri desteği alarak) hayat hikâyesini anlatıyor. Yaşayacağımız yeri öğrenince beğeniyle başını sallıyor, yakınlarda Bangkoklu biriyle evlenmiş olan arkadaşından bahsediyor. Cana yakın, neşeli biri, hâlinden memnun görünüyor. "Eh, ben de birini yolcu etmeye gelmiştim." Vedalaşıyoruz, ondan sonra biz bu küçük sohbeti bir daha aklımıza getirmeden yolumuza gidiyoruz.

Bu yalnız insanların sosyal hayatları yolcularla vakit geçirmek, sonra biriktirdikleri anılarla eve dönüp bir dahaki sefere kadar idare etmek.

Bir süre sonra, oturma iznimle ilgili bürokratik işlemler dolayısıyla bu yolculuğu istemediğim kadar sık yapmaya başlıyorum. Her seferinde ya Balıkesir'de iner ya da oradan trene binerken, istasyonda toplaşıp duran hepsi orta yaşta ya da daha yaşlı erkeklerin sayısının çokluğunu fark ediyoruz. Bu yalnız insanların sosyal hayatları yolcularla vakit geçirmek, sonra biriktirdikleri anılarla eve dönüp bir dahaki sefere kadar idare etmek.

Daha önce tanıştığım adam neredeyse her defasında orada, uzaklaşan trene el sallıyor ama hiç karşılık alamıyor. Bir kere göz göze geliyoruz, orada değilmiş gibi yapmak istermişçesine çekingence başını öne eğiyor.

Son seyahatimde tren uzaklaşırken onu yine görüyorum, çılgınca el sallıyorum. Afallıyor, sonra gözlerinde bir ışıltı, neşeyle o da bana el sallıyor. Bakın, gerçekten birini yolcu ediyorum, diyor sanki oradakilere.

Gökhan Demir

YÜZLEŞME

Bazen gidemezsin.

Yenildim. O anın içinde asılı kaldım. Aldığım nefesin dahi farkında değilim. Sanki her şeyi unutuyorum, siliniyor her şey, anlattığım hiçbir şeyin kimse için bir önemi yok artık.

Geceden daha karanlık ve kötü inşa edilmiş zihinlerin içerisindeyim. Yamalı zihinler, bunun önemi yoktur çünkü işin içerisindedirler bir kere, hayatındadırlar, boyuna yaftalarlar, nefes alıp vermek gibi kolay yaparlar bunu üstelik. Sana dair hiçbir meselenin dışında olamazlar. Ama ben görebiliyorum nerede olduklarını, bunun vermiş olduğu ağır bir yük var ruhumda, kurtulmak istediğim. Yapışkan, atamıyorum, kurtulamıyorum. Kendiliğimden uyanamıyorum. Bir şeyleri yeniden başlatmak ise bana çok zor geliyor artık.

Hiç kimseye inanmıyorum.
İnsana inanmıyorum.
Kendime inanmıyorum.

İhtimaller dâhilinde bir durak öteye gidebilirsin. Bin durak öteye de gidebilirsin. Yerinde de sayabilirsin (tinsel açıdan). Hangi ihtimalin içerisinde olduğunun bir önemi yoktur aslında, önemli olan bu ihtimallerin içerisinde ne kadar insan kalabildiğindir. Ne kadar? Artık!

Bana huzur veren tek şey kaybolduğum yollardan sıyrılabilme düşüncesi. Bana korku veren tek şey ise birini veya bir şeyi bekliyor olmam.

Hiç kimseye inanmıyorum. İnsana inanmıyorum. Kendime inanmıyorum.

Ne çok yok var. İçinde olmak istediğim bir mesele de yok artık. Yüzleşmenin adı yok. Neyle yüzleştiğimi bilmiyorum. Yarının hayalinde güneş var sadece.

Bazen kalamazsın.

Refik Aysan

Merve Özdolap

İKİ KERE BİRİYMİŞ GİBİ

iki kere sevişmiştik
onun yerine iki kere sevmesini isterdim beni
iki kere
zor olduğunu bilmezdim
sevilmenin
ama göz çukurumda diriltilmiş bir iblis anne, susmuyor sesi
sevilmemenin şarkısını söylüyor.
inandırıyor beni.
mırıldanmaya devam ederse
kutsalınıza tükereceğim ve üzgün de değilim
iki kere nefes alıp iki kere söveceğim şefkatinize
büyümesin göz bebeğimde tohumu şerrin
büyümesin göbek bağından kalma şefkatim
anlatacağınız masalların kurduna inanacak değilim

kollarını açmış sarılmayı bekleyen şeker paketi kardeşlerim
ince, uzun ve parlak
şefkatlerini saçarken dört bir yana
dağıtırken tohumlarını kanla beslenen toprağa
bir adım geriden izleyeceğim
size hiçbir zaman yetişemedim

dilim de yok dudağım da
şefkatim de sabrım da
anne olmak da istemedim hiç
kusmaktan da korkarım
ama buralar kirli
oğlan çocuklarının kokusu sinmiş şehrinizin sokaklarına
hepsi nasıl da istekli bir bilseniz
hayır, hayır, HAYIR pankartlarını göremeyecek kadar kör,
okuyamayacak kadar kendinden geçmiş
dönmüş gözleri, hiçbir sesi duymaz etleri
etimi kirletir
elleri gezinmek isterken öter alarmlar
ama sağır bu dünya
hayır
tenime değemezsiniz

şefkati anlatan bir dil
sırtımı sıvazlayan bir el
bir de küçük kardeşim
altında ezilirim
ardımı dönemediğim, durduramadığım bir sel
yıkar içimdeki kaleyi
dururum öyle cansız, öyle kendinden vazgeçmiş
bir adım ötemde dünya,
sevgi, aşk, meşk ve haz
ben biri, hiçbirini görememiş
iki kere denemiş biri, iki kere sevememiş

el sallıyorum yalanlarınıza,
iki kere daha sövüyorum
avutmuyorum kendimi
sadece vazgeçiyorum
sevgiden
biriymiş gibi.

OKUMA YAZMA ÜZERİNE DERTLEŞME

Konu belirlemeden yazı yazmak o kadar zor ki. Evvela belirtmek gerekir ki: Okumayı azalttığım dönemlerde yazı yazmakta güçlük çekiyorum. Salgınla birlikte daha da çekilmez hâle gelen ekonomik kriz insanları oldukça öfkelendirmiş durumda. Bu kadar öfkeli kişiye ne okutmak gerekir onu da bilemiyorum doğrusu. Kafamda daha önce bu dergide iki bölüm hâlinde yazdığım Tefvik Fikret yazılarına sonuncusunu eklemek vardı. Fakat bakıyorum ki hazır değilim henüz bu kadar çetrefilli bir yazıya. Sonra rahmetli eleştirmen Bedrettin Cömert'i anlatayım istedim size. Fakat onun başına gelenleri bir kere daha hatırlamak ve hatırlatmak beni neşelendirmedi. Yazı bende ne kadar hüzünlü gözükürse gözükürsün okuyanı gizli bir neşeye taşıyabilen güçtür.

Bugün Oğuz Atay'ın doğum günü. Az önce mezar ziyaretinden döndüm. Toprağındaki çiçeklere su verdim. Mezarlık bana çok iyi geldi bu güneşli günde. Edirnekapı'dan yürüyerek Kariye'ye, ordan da Fener'e ulaştım. Sonra otobüsle Karaköy parkına hareket edip biraz kitap okudum çimlerin üzerinde. Elimde Didier Anzieu'nun *Beckett* adlı kitabı var. Ben okurken elli metre ileride, kıyıdaki tahtaların üzerinde başka biri daha kitap okuyordu. Bir insanın kitap okuması hoşuma gittiği için de arada adamı kesiyordum. Arkamdan köpeklerini gezdiren insanlar geçiyordu. Karşımda Süleymaniye Camii. Okumaktan sıkıldığımı fark edip etrafı temaşa ettim. Bir ara kıyıya, kitap okuyan adamın önüne müşterilere Haliç gezisi yaptıran bir taka yanaştı. Ben de yıllar evvel birkaç kere binip gezmiştim bu takalardan birine. Bazıları çaldığı müzikler ve iç ışıklandırmaları sebebiyle pavyona benziyor doğrusu. Sallanan bir pavyon. Bir kere de Eminönü'ne geçmiştim diye hatırlıyorum dört lira karşılığında. Kitap okuyan adam yanaşan takaya atladı ve taka batıya, Haliç'in sonuna doğru ilerledi. Sonra gözden kayboldu. Uzun uzun baktım. Her şeyin o kadar ani oluşu tuhafıma gitmişti doğrusu. Bu planlı bir şey olamazdı. Bu yolculuğa aniden karar verilmişti. Bu kişiye aniden karar verdiren burç hangisiydi acaba? Karaköy limanı yapılıp da transatlantikler yanaştığında ben de birine binip uzaklaşabilir miyim buralardan acaba? Bilmediğim en yakın dile bırak beni kaptan der miyim? Gittiğim yerde sağır dilsiz numarası yapıp uzun süre konuşmadan ta ki onu bulana kadar bekler miyim? Konuşurken ağız civarında yaklaşık üç yüz adet kasın aralıksız çalıştığını duymuştum. Bir o kadar da beyinde yorgunluk yarattığını farz edersek oldukça masraflı demektir bu eylem. Düşünsenize, taksiciye neden yolcuyu otobüs durağında indirdiğini soruyorsunuz ve size "Sana mı soracaktım," şeklinde cevap veriyor. İşte bir konuşma. Neyse. Adamın kıyıya yanaşan takaya atlayıp uzaklaşması bana oldukça hazin geldi. Umarım hayattadır hâlâ.

Dijital medya ve telefonlarımızdaki uygulamalar bizi "ürün" yapıyor. Alınan satılan şeyler oluyoruz.

Boğazkesen Caddesi'nden yukarıya, evime doğru yürümeye devam ettim. Salgın başladığı sırada itiyat hâline getirdiğim bu eylem benden tam altı kilogram aldı çünkü. Moraller oldukça yerinde. Merdivenler gözümü korkutunca sağdan Bostanbaşı Caddesi'nden yay çizeyim diye geçirdim içimden. Ayrıca bu cadde Hayriye Caddesi'ndeki Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar*'ı yazdığı evin önünden de geçiyordu. Nihayet tabelayı gördüm. Apartmanın kapısını hafif aralık görünce ikinci kata doğru seğirteyim dedim. Sonra nasıl olduysa birden elim cebimdeki anahtarıma gitti ve anahtarımı kapının kilidine yaklaştırdım. Yaptığım şeyin saçmalığı beni o kadar ele geçirmişti ki kendimi alamıyordum yaptığım eylemlerden. Resmen bela arıyordum. Anahtar kilide girdi. Sağ tarafa doğru çevirince önce birinci çark sonra ikinci çark açıldı. Üçüncüde kilidin dili geri açılınca kapı aralandı. Tam o esnada içeriden sifon sesini duyar duymaz kapıyı çekip merdivenlerden aşağıya doğru koşmaya başladım. Aralık kapıyı açıp caddeye attım kendimi. Sakin sakin yürümeye devam ettim. İçeride biri varsa neden kapı iki kere kilitlenmişti acaba? İçerideki kişi kimdi? Cinsiyeti neydi? Oğuz Atay'ın evini kiraladığı için gururlu muydu? Kilidi neden benim anahtarıma uymuştu bilemiyorum. Sadece üç dakika sonra kaldığım apartmana tırmanmaya başladım. Anahtar kilide girmedi tahmin edeceğiniz gibi. Çilingir geliyor, açıyor hop ev başkasınınmış! Hatta içeride biri bile var. Görüyorsunuz, çaresizlik ve

Mitaç Yıldırım

sonu belli olmayan kurmacaya başlama öykücülerimize her türlü kepazeliği yaptırıyor. Fantastik tercihler, metafor kullanımı, büyülü gerçekçilik, postmodern teknikler ve sair şeyler çoğunlukla bir perişanlığın semptomları oluyor. Bu sebeple deneme, öykü, roman gibi türlerde edebi bir devrime muhtacız. Bunu gerçekleştirmek eleştirel metinleri ve edebiyat yorum yazılarını çok yazmaya bağlı. Çok yazabilmek de çok okumaya. Yazıya başlarken de altını çizdiğimiz gibi sağlıklı okuma yazma yapabilmek vücut makinelerimizi ele geçiren şirketlere karşı koymamıza bağlı. Dijital medya ve telefonlarımızdaki uygulamalar bizi "ürün" yapıyor. Alınan satılan şeyler oluyoruz. İşleyişimizin yani vücut makinemizin bu yönde bozulmasına engel olmak zorundayız. Küçük makinelere bağlı büyük makineler olmak fıtratımıza uygun değil. Hatta gerçek biyolojik salgın bence beğenilme kaygısıdır. Çoğumuz ağlarda sahtecilik yaparak beğendiriyoruz kendimizi. Biz sahtecilik yaptıkça bizi alıp satanlar dolduruyor ceplerini. Böyle bir ortamda yeni edebiyat üretilebilir mi? Zor.

Açgözlülük, hırs, ihtiras, özgüven eksikliğinden kaynaklı öfke bizleri kötü kişiler yapıyor. Ülkece yerin dibine batıyoruz böylelikle. Tabii bu tür durumlarda bize el uzatması gereken yazarlar bizden daha beter durumda oldukları için toparlanamıyoruz. İyi insan olmak için ve tekrar güzelce okuyup yazabilmek için yapmamız gereken şeyler vardır:

- Günde iki saat kitap okumak.
- Günde iki saatten fazla telefona bakmamak.
- Günlük tutmak.
- Çiçek yetiştirmek.
- Tütün, alkol ve benzer bağımlılık yapıcı maddeleri terk etmek.
- Sevmeden sevişmemek.
- Yemeği kendimiz yapmak.
- Reşat Nuri Güntekin okumak.
- Sözsüz müzik dinlemek.
- Gerekmedikçe ağrı kesici ya da başka kimyasal yardımlara başvurmamak.
- Maske ve dezenfektan kullanımını arttırmak.
- Fırsat buldukça ona yakından bakmak.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Şehnaz Erkan

BAŞ AĞRISI

Kafasının içinde havai fişekler patlıyor. Gözleri ağrıdan açılmıyor. Perdeler sımsıkı kapalı, en ufak ışık zerresine tahammülü yok bu sabah. Migreni ne zaman tutsa kafası yastığa çivileniyor böyle. Yıllardır çekiyor, kaç doktora gitti, alternatifi de dahil tıbbın bütün imkânlarını tüketti bu ağrıdan kurtulmak için. Nafile. Şimdi orada burada "Ay, çörek otu koklamayı denedin mi şekerim?" diyen biri çıktığında onu kırk sekiz yerinden bıçaklamak istiyor.

Şimdi bir de şu ses çıktı. Çığlığa benziyor. Nereden geldiğini bulmaya çalışıyor, belli değil. Kafasının içinden mi dışından mı anlayamıyor. Çığlık sesi, kesik kesik ama durmuyor. Bir kuşun ya da bir bebeğin çıkarabileceği türden, ağrısını katmerliyor. Dayanamayıp kalkıyor. En azından bu sese çare bulmalı, bulunabilirse tabii. Kapıya yaklaşınca daha net duyuluyor sanki. Kafasının içinden gelmediğine sevinsin mi? Kapıyı açmak istiyor, geceden kilitlemişti, hâlâ öyle. Anahtarı çeviriyor iki kez, üstteki zinciri açıyor. Apartmanın loşluğu bile fazla aydınlık geliyor o an, gözleri yaşarıyor. Sonra birden kuruyor, kocaman oluyor gözleri, yerdeki puseti görünce.

Çığlığın kaynağını buldu ama keşke kafasının içinden geliyor olsaydı diye düşünüyor. Pusetin içinde bir battaniyeye özenle sarılmış panda yavrusu, ağzını her açtığında o sesi koyuveriyor. Pandaca bilmeye gerek yok hayvanın aç olduğunu anlamak için. Ama ne verilir ki buna?

Dolaptaki sütü düşünürken durduruyor kendini. Dur yahu, hemen beslemeye başladın. Ne oldu, panda mı sahipleniyorsun? Kim koydu bunu buraya? Neden bu kapıya? Bebek bıraksalar bir şeyler gelirdi aklına da panda yavrusu bulunca neresi aranır ki acaba?

Eğilip puseti alıyor yerden, çığlığı içeri sokup kapıyı kapatıyor. Hayvan içerisinin zifiri karanlığına girince bir an sessizleşiyor. Sonra tekrar başlıyor çığlık atmaya. Telefonundan internete giriyor güç bela. Yakınlarında bir veteriner var mıdır diye bakıyor. Buluyor bir tane ama telefonu açan olmuyor. Sonra o günün pazar olduğunu hatırlıyor. Ne yani bu veterinerler pazarları çalışmazlar mı? Hayvan doktoru değil mi bunlar? Acili falan yok mu bu işin?

Saat sabaha yaklaşıyor. Ya şimdi bir yolunu bulacak ya da çıldıracak.

Bir numara daha buluyor, biraz uzakta ama olsun, arıyor. Bir adam açıyor telefonu, sesi genç birine benziyor. "Sevgi Hanım çiftliğe gitti," diyor. "Bugün dönmeyecek." Durumu özetlemek istiyor telefonda ama karşısındaki dinlemeye hevesli değil. Panda ile ilgili bilmesi imkânsız şeyleri soruyor. Kaç aylık, bir rahatsızlığı var mı, dişi mi erkek mi? Hepsine "Bilmiyorum," diye yanıt veriyor. "Yarın getirin o zaman," diyor adam, genç ya da her kimse işte.

Babasının sözü geliyor aklına, en iyi doktor insanın kendisidir. Google'ı arkama aldım mı yarına kadar idare ederim herhâlde diye düşünüyor. Şu ağrı olmasa bir de.

Google olmayacak şeyler istiyor. Pandanın boyunu ölçüp aşağı yukarı on haftalık olduğunu buluyor. Google, anne sütü almalı, diyor. Dolaptaki sütle idare edecek artık diye düşünüyor. Google, bambu filizi çiğnesin diyor, nereden bulunacağını söylemiyor. En sonunda biraz ekmek ve süt veriyor hayvana. Pusetten kaldırmaya korkuyor ama olduğu yere tuvaletini yapmasını da istemiyor. Nihayetinde alıyor kucağına. Hayvanın altına bez bağlanmış. Tamam diyor, bunu halledebilirim. Bir gazete kâğıdı ve büyükçe bir poşet buluyor hemen. Sonra en önemli şeyin eksik olduğunu görüyor, temiz bebek bezi.

Bebeği, yani pandayı, evde bırakıp çıkıyor. Yüz elli metre ileride Migros var. Acele acele bebek bezi reyonunu buluyor. Çeşitlilik karşısında apışıp kalıyor bir süre. Sonra külot şeklinde giyilenlerden iki paket alıyor. Sepete birkaç kutu süt ve bir biberon da atıyor. Aynı aceleyle eve dönüyor.

Yavru düzenli olarak çığlık atmaya devam ediyor. Gazete kâğıtlarını ve poşeti yere seriyor. Hayvanı kucaklayıp yatırıyor. Aynı anda arkasını dönen panda yavrusu yerde sürünmeye başlıyor. Bu göründüğü kadar kolay olmayacak belli. Uzun süre cebelleştikten sonra hayvanı kucaklayıp banyoya götürüyor. Bir çekişme de orada başlıyor. Yarım saatin sonunda kollarında bir iki çizikle pandayı temizlemeyi başarıyor. Bu arada baş ağrısının hafiflediğine şahit oluyor. İyi tarafından bakarsak, diyor kendi kendine...

Başak Arslan

Banyodan sonra pandaya biraz daha süt ve ekmek veriyor. Bu defa sütü biberona koyuyor. Hayvan karnını doyurunca uykuya dalıyor. Onu evin soğuk olmayan bir köşesine pusetle bırakıp gidip yatıyor. Bir saat kadar deliksiz uyuduktan sonra çığlık sesiyle uyanıyor. Başının ağrısı tamamen geçmiş artık. Banyo, biberon, bir saat uyku. Gece bu rutinde geçiyor. Sabah uykusuz ama ağrı hissetmeyerek pusetle birlikte evden çıkıyor.

Yavru arabada sorun çıkarmıyor. Bir süre kollarını bilinçsizce hareket ettirdikten sonra yine uyuya kalıyor. Navigasyona girdiği adrese varınca pusetin üstünü örtüp öyle çıkarıyor arabadan. Veterinerin muayenehanesi iki katlı. Giriş katında bekleyen üç dört kişi var. O da sıraya giriyor. Diğer ebeveynler(!) pandaya epey ilgi gösteriyorlar. Bir çeşit gurur duyuyor bundan. Sonradan hatırlayınca acı acı gülecek hâlbuki.

İki köpek ve bir tavşanın ardından sıra onlara geliyor. Veterinerin adının Sevgi olduğunu dün telefonda öğrenmişti, kadına adıyla hitap ediyor. Kadın panda yavrusuna eline giydiği tüylü bir eldivenle dokunuyor. Onu bir süre okşuyor, mırıldanır gibi sesler çıkarıyor. Konuşmak için bu şefkat gösterisinin bitmesini bekliyor, sonra da bütün olan biteni anlatıyor.

Kadın pandayı itinayla muayene ediyor. Tahmin ettiği gibi, on ila on iki haftalık olduğu anlaşılıyor. Sağlık durumunda bir sorun görünmüyor ama ekmek ve kutu sütle beslenmesini doğru bulmuyor veteriner. Bir kâğıda evde hazırlayabileceği bir mama reçete etmeye başlıyor, ayrıca o tüylü eldivenlerden de edinmesini... Bir dakika, bir dakika. Kadının sözünü kesiyor. "Ben bu pandayı kapımda buldum ve onu, yani bakamam zaten, vermek istiyorum, nereye olursa, nereye olabilir?"

Sevgi'nin yüzü birden sertleşiyor. Kayıtsız bir tonda, hızlı hızlı yapabileceği şeyleri sıralıyor, içlerinden barınak ve hayvanat bahçesi sözcüklerini belleğine alıyor. Hayır,

bildiği bir yer yok. Hayır, telefon ya da kontak isim veremez. Hayır, buraya bırakamaz.

Teşekkür edip çıkıyor oradan. Kahvaltı etmediği için şekeri düştü ama o bunu daha sonra sinirden elim ayağım titredi diye anlatacak. Elinde bir panda yavrusu varken kahvaltı etmeyi aklının ucundan bile geçirmiyor. Bir kez daha Google'ın rehberliğine başvuruyor, yakınlarda bir barınak bulmak için. Yakınlarda bulamıyor. Karşısına çıkan ilk barınağa olan mesafesi akıllı telefonu tarafından altmış kilometre olarak ölçülüyor. Kabul ediyor ve git butonuna basıyor.

Yavru, yolun yarısında arıza çıkarmaya başlıyor. Gördüğü ilk marketin önünde durup kutu süt, biberon ve ekmek alıyor. Evden çıkarken bunları yanına almayı düşünemedi, daha doğrusu onun hesapları isabetli olsaydı şimdiye kadar yavruyla yolları ayırmış olacaktı. Kasaya yaklaşırken gözüne emzik standı takılıyor. Denemeye değer diye düşünüyor. Rastgele birini çekip atıyor sepete. Hareket etmeden önce hayvanı besliyor biraz, sonra da kutusundan çıkarıp emziği veriyor. Hayvan itiraz etmiyor, emmeye başlıyor ve oracıkta uyuya kalıyor. İlk defa aklından ona bir isim bulmak geçiyor.

Barınağa vardığında hayal ettiğinden çok daha farklı bir yer buluyor karşısında. Daha önce hiç barınağa gitmemişti. Hayvanların kaldığı tatil köyü gibi bir yer canlanırdı hep gözünde oysa manzara daha çok toplama kampını andırıyor. İçerisi köpek dolu. Köpeklerden başka hayvan göremiyor. Görüştüğü iki yetkili de uygun şartlara sahip olmadıkları için yavruyu kabul edemeyeceklerini söylüyorlar. Çaresiz bir altmış kilometre daha kat edip eve geri dönüyor.

Banyo, biberon, bir saatlik uyku döngüsü başlıyor yeniden. En azından başı ağrımadığı için sevinmeye çalışıyor. Bir şeyler yiyip dinlenmeye hatta uyumaya çalışıyor. Başaramayınca internetten başka barınaklara bakıyor. Birkaç tanesine telefon ediyor. Anlaşılan hiç kimse yavru bir pandaya kucak açmaya hevesli değil. Bir de pandaların koruma altında olduğunu söylüyorlar diye hayıflanıyor kendi kendine.

Ertesi sabah şansını şehirdeki iki hayvanat bahçesinden büyük olanında deniyor. Hayvan alımını bir plana göre yaptıklarını, bağış yoluyla alım yapmadıklarını öğreniyor. Aramamış olmamak için diğer hayvanat bahçesiyle de konuşuyor. Oradan da değişik bir yanıt gelmiyor. Bu arada yavru daha sık altını kirletmeye, daha az yiyip daha çok kusmaya başlıyor. Sinirleri bozuluyor gitgide, gerçi en azından başı ağrımıyor.

Akşama doğru aklına bir fikir geliyor. Gerçekleştirmek üzere hazırlanmaya başlıyor. Bu kez daha ihtiyatlı bir şekilde çıkıyor evden, yani biberonu yanına alıyor. Bulduğu bütün pet shoplara girip çıkacak. Bu işi o gün halletmek istiyor mutlaka. Büyük alışveriş merkezlerine, cadde üstlerine, sokak aralarına dalıyor elinde hayvanla. Meraklı bakışlara, ısırır mı gibi gülünç ve cevabı onda olmayan sorulara maruz kalıyor. Eve tek başına dönüp güzel bir uyku çekmenin hayaliyle katlanıyor hepsine.

Ne yazık ki çabaları sonuçsuz kalıyor. Bir iki dükkân telefon numarasını alıp, alıcı bulabilirlerse arayacaklarını söylüyor. Bu baştan savma cevap dışında başka hiçbir yerden çözüme benzer doğru düzgün bir yaklaşım gelmiyor. Elinde taşımaktan yorulduğu pusetle yeniden eve dönmesi gerektiğini anlıyor. Ama en azından başı ağrımıyor.

Banyo, biberon, bir saat uyku. Çığlıklar. Banyo, biberon, uyku. Yine çığlıklar. Çıldırmanın eşiğinde olduğunu sanıyor. Doğru düşünemeyecek hâlde. Bir daha hiç deliksiz uyuyamayacağını düşünüyor. Kurtulmanın bir yolu yok mu? Allah'ın cezası hayvanı neden onun kapısına bıraktılar ki? Üçüncü uykusuz gece henüz bitmedi ama bitmek üzere. Saat sabaha yaklaşıyor. Ya şimdi bir yolunu bulacak ya da çıldıracak. Yavruyu kaptığı gibi evden çıkıyor. Arabasına atlıyor, nereye olduğunu düşünmeden sürüyor.

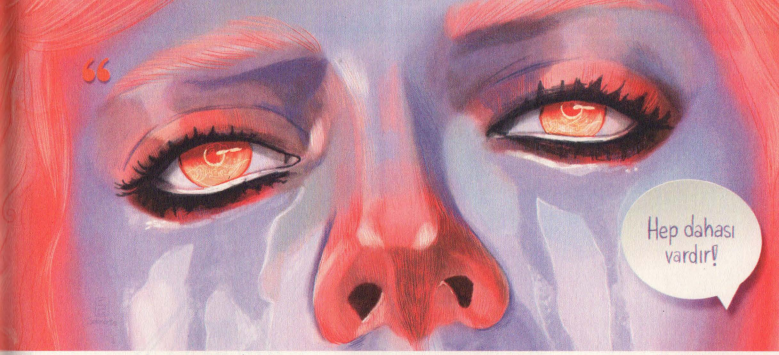
Yoldayken güneş doğuyor. Biraz sakinleşir gibi oluyor. En azından başı ağrımıyor. Aklına gelen tek ve en kolay çözüm, puseti başka bir kapıya bırakıp kaçmak oluyor. Aynı kendisine yapıldığı gibi. Sonra, kapısında yavruyu bulacak olan kişinin de muhtemelen aynı yolları deneyeceğini, farklı veterinerlere gitse bile barınaklarda ve hayvanat bahçelerinde kendisini mutlaka hatırlayan birilerinin çıkacağını düşünüyor. İsmini söylemişti çünkü, hatta bazı pet shoplarda telefonu da var.

Kolay çözümler sıralamasında iki numara, yavruyu bir ormana bırakmak ve acımadan dönüp gitmek. Kendini kısa bir an yokluyor. Yok, hayır. Acımayacak. Çevre yoluna çıkıyor, bildiği tek ormanlık alana kadar neredeyse yüz kilometre gidiyor. Güneş epeyce yükseldi artık, görünmeden halledebilmeyi umuyor.

Arabayı yol kenarına park edip iniyor. Pusetle birlikte ağaçların arasına dalıyor. Bir süre ilerliyor. Hayvana mezar olabilecek koyu bir gölge arıyor. Bıraktıktan birkaç saat sonra ölmüş olacağını biliyor. Biraz can çekişecek hâliyle, çokça çığlık atacak. Belki de kurtlar falan yer diye düşünüyor. Ama artık onun başını ağrıtamayacak, gerçi yavru geldiğinden beri zaten başı ağrımamıştı, işte lafın gelişi.

Sonra birden onu ağaçların altına bırakmaktan vazgeçiyor. Arabasının yanına geri dönüyor. Götürüp yolun ortasına koyuyor puseti. Madem ölecek, bari hızlı olsun, acı çekmesin istiyor. Bu kadar işte, kurtuldum diyor. Arabasına binip yola koyuluyor. Uzaklaşana kadar dikiz aynasından puseti seyrediyor.

Artık eve yaklaştığı sırada telefonu çalıyor. Tanımadığı bir numara. Açıp açmama konusunda tereddüt ediyor, sonra açıyor. Arayan dün uğradığı pet shoplardan bir tanesi. Yavru pandaya alıcı bulduklarını söylüyor. Aynı anda başına bir ağrı gelip yerleşiyor.

Bahri Butimar

Selen Çelik Şeyşane

KAMURANLAR ATLASI

kapıları açık bir hayli zamanın
eskisinde gir çık bir bilinmezdeydin Kamuran.
yolu kalbimde biten bir kapı var mı
sorusuna revan etmeden önce
ömürünü, kalbe çıkmaz yollarda heba ettin.

köprülerin üstünden geçtiğin her an
dikey mesafelere bıraktın kendini
suyun beton etkisi karnında tepkilendi
suyun beton yüzü neştere imrendi Kamuran,
bugün, şimdi, şu an yaşıyor musun yanıtsızdır
ama canlısın daha
köpüklerin içinde kanın yavaşça dağılsa da;
canlısın daha.

kolların kolların Kamuran
çarmıh kayığı misali açık
dalgaların üstünde hüzünle durmakta
gözlerin çam ağacı gibi bulutlar toplayınca
yağmurları yeryüzüne çağırmakta
Celali takvimindeki yapraklar ıslanınca
Cemal'in takvimindeki yapraklar okunur mu hâlâ?

varlığın zamana dengesiz tesadüfüne ses etmedin
köprülerin dengede tutulduğu zamanda
sen bir Abidin değildin biliyorum Kamuran,
ama mutluluğun resmini de en güzel sen çizerdin
acını kimseyle paylaşmazken
sevincini bin parçaya bölerdin
mutluluk bir sanat değil
mutsuzluk insan icadıydı dimağında
"Hep dahası vardır!" derdin.

hep dahası vardır derdin, Kamuran
yol boyu elektrik direklerini sayarken
yakılan bir direkle cümle aleme küfür
küfrün için kendinden nefret ederdin
şimdi durduğun yerden geçenleri sayıyor musun Kamuran?
yoksa bir zamana ait olmayan kendinden mi geçiyorsun?
yıldızları ateşe verenlere teşekkür ediyor musun?

gelip geçenlerdi hepsi Kamuran
geçip gidenlerdi herkes işte
kimse kalmadı,
kimse kalmayacaktı kıyında zaten
zaman en çok insana kıyımdı
çekip alır sevdiği dünyasından
sevdiğini bile çekip alır dünyadan
şimdi bir deniz olsan bile
balıklar da insanlar gibidir.

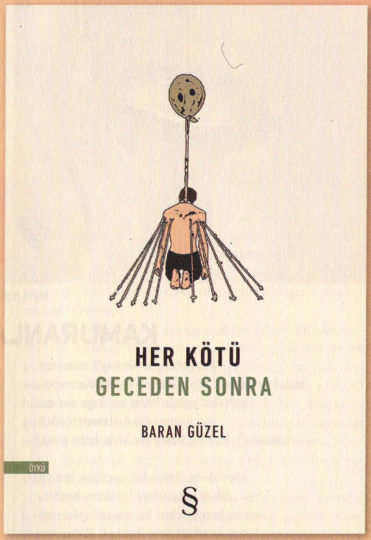
acıyı, kederi, derdi seni ne sen yaptıysa artık
hepsini bir kaftana sığdırıp
tenini kirleten günahlardan yüz çevirip
kendini yalnızlığa teslim edecektin
tövbe mi ettin zamandan söyle
konuşmaların neyi susuyorsa
susmaların onu mu konuşuyor Kamuran

gölgen kadar yakındım sana
şimdi suyun üstündeki dalgalar
mesafe koyuyor gölgenle arana
kapıları açık bir hayli zamanın eskisinde
gir çık bilinmez bir rüyadayız belki Kamuran.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Artık ondan bahsetmeyeceğim. Bu son.

Aynı evde yaşıyor, aynı işyerinde çalışıyorduk Sevgi'yle. Berbat bir ilişkimiz vardı ama pek şikâyet ettiğim söylenemezdi. İşe 44B ile gidip geliyorduk. Çift katlı otobüs yarım saatte bir kalktığından sabahları 7.30'da durakta olmalıydık. Bir sonrakine birkaç gün üst üste binersek kovulmamız işten değildi. Geç kalırdık. Bütün hesaplamaları yapmıştık, öncelikle tek vesaitle gitmek istiyorsak 44B'den başka şansımız yoktu. İki vesait hem zaman hem de para kaybı demekti. İndi bindi yaparken soğukta beklemek de cabası. Trafiği de hesaplamıştık. Bizim için en iyi ulaşım şekli şimdilik buydu. Araba alma hayalimiz ise ulaşılmaz bir yıldızdı, öyle parlıyordu zihinlerimizde. Hafta içi her gün 7.30'da 44B'ye binmek zorundaydık.

Sevgi yol boyunca uyurdu genellikle, ben ise bir kitaba tahammül edebildiğim kadar gözü açık kalır, köprüden geçerken boğazın rengi her gün değişen sularına bakardım. Denize bakıp hayaller kurar, tekdüze yaşamımdan o iki dakikalık zaman boyunca sıyrılmaya çalışırdım. Yük gemilerini ya da transatlantikleri görünce onu dürter, omzuma yaslı başını kaldırmasını isterdim. Bazı sabahlar boğaza sis indiğinde simsiyah savaş gemilerinden başka bir şey seçilmezdi denizin üzerinde. Bu sisin içinde kendi hayaletimi görmüş gibi ürperirdim. Sevgi uyandırılmaktan rahatsız olduğunu belli ederdi her seferinde. Birkaç saniyeliğine kafasını kaldırır, sonra homurdanarak tekrar uyumaya çalışırdı. Neden bir güzelliğe birlikte hayran olamıyorduk?

(...)

Yazarlarımızdan ve editörlerimizden
Baran Güzel'in ilk öykü kitabı
HER KÖTÜ GECEDEN SONRA
çıktı!

"*Manyak Juliet*'i okurken, hayatın anlamına dair hepimizin paylaştığı hatalı mantıkla yüzleşiyor, böylece insanlığımızı daha da hak ediyoruz... Kontrolü kaybeden, bir ufuğu görüp ona doğru yürümeye başlayan tüm okurlar için bir hazine."

The Washington Post

TÜM KİTABEVLERİNDE

VE ONLINE KİTAP SATIŞ SİTELERİNDE!

Mehmet Ali & Akşamsefası
.konukitap.com
konukitap konukitap konukitap
konu:

Ebru Aras Gölnihal Kurum Leman Ege Emine Arslan Füsun Akırmak İsmi Bilinmiyor
Mesrure Gemici Melike Demirok Şehriban Gatı Seyhan Yüksekova Zülfiye Yüksekova
Zübeyde Duran Alev Ergin Gamze Esen Ece Alça Şerife Beceren Fatma Tümen
Aynur Erke Irmak Kravishvili Esma Polat Ekin Köse Melahat İşbir Deniz Gezginci
Tuğçe Demiryaran Büşra Yabaşkul Ayşe Geçen Aynur Yünkutay Manar Alahmed
209 KADIN CİNAYETİ
* KADIN CİNAYETLERİNİ DURDURACAĞIZ PLATFORMU'NUN 2020 YILI İLK SEKİZ AYINI KAPSAYAN RAPORUNUN VERİLERİ KULLANILMIŞTIR.
Canan Nergiz Seher A. M. Ç. Gülnur Kocabaş Bahriye Dalyan Selda Geredeli
Sevilay Alkaç Nasiba Mamatklova Aysegül Aktürk Carmen Florentina Aydoğan
Miray Yılmaz İrem Bahçe Nargül Ünver Güler A. Eda Nur Şahin Hatice Gelik
Hülya K. Aslıhan Alkılınç Gülsüm Taç Nermin Yumuşak Özlem Gakar Aynur Ercan
Serpil Karataş Nazmiye Kocatürk Sevtap Şahin Merve Konukoğlu Ayşe Altuntaş
Rabia Ergin Aynur Arslan Gakır Kodalak Gilem Kaşık Ecrin Kurnaz Hatice Özkaçak
Kader Cengiz Hüsne Cengiz Gülsüm Y. Nuray Duğrul Sevil Özel Deniz Dal Nazife Gedük
G. S. Bahar Topal Zahide Cengiz Zehra Rahmani Evin Teker Sema Dağ Hatice Turan
Esila Turan Melahat Önlütürk Zeynep Önlütürk Sabriye Yıldız Hatice Sevinç
Dilek Yüksel Enkhmunkh Erdene Batsukh Sultan K. Figen Karadağ Hamide Yiğiter
Fatma Altınmakas Hamdiye Şık Pınar Gültekin Seher Fak Bahar Özcan Gönül Gökçe
Sümeyye Ateş Sule Bilgin Süheyla Yılmaz Derya Aslan Emine Yanıkoğlu Beyza Kandur
Döndü Kandur Deniz Nihan Tamer Fatma Altun Sevgi Yavuz Hatice Şimşek Yonca Tatarka
Dilek Akbulut Makhfirat Ashurova Dilan Karataş Merve Yeşiltaş İkbal Polat Gizem Filiz
Şahime Erdoğan Dudu Çağın Altue El-Hassan Süreyya Arlıcan Çiçek Fatma Esra Dirlikli
123 ŞÜPHELİ KADIN ÖLÜMÜ
Melek Yıldız İsmi Bilinmiyor Funda Yıldız Hicret Beyazsu Nazlıye Oğuz
Hacer Metin Sylva Waltraud Umissky İsmi Bilinmiyor Ayşe Bağ Fatma Türe N. Ş.
Olesia Suspitsina Gülten Peksen Funda Yıldız Fatma Demiralay Naime Taş
Ayşe Savdıç Kamile Gevik Ceren Atlı Neslihan Dumlupınar G. G. Ceylan Akpolat
İsmi Bilinmiyor Mehtap G. Neslihan Galar Pınar Sarı Canan B. Pakize Öztaş Güzel Kocyiğit
Figen Yakışır Hüsne Urmat S. Y. İsmi Bilinmiyor Zehra Yalçın Hatice Batmaz Mevlüde Y.
H. Aleyna Çakır Zana Polat Sabahat Oral Şenaz Ürün Hatice Çankaya Türkan A. Kübra Taşdemir
Sare Gök İsmi Bilinmiyor İsmi Bilinmiyor İsmi Bilinmiyor Zatiye Bayrak Yasemin İlhan
Hama Javal Khalid Arzu Beskaya S. Kaya İlknur Öksüz Saliha Adsoy H. K. İkranur Tirsi
Bahar Özdilek Melek Memiş Elif P. Melinay P. Arzu Kahraman Filiz K. Hayriye Eroğlu
Mücella Demir M. S. Berfin A. İsmi Bilinmiyor Özge S. Zehra Ali N. Y. Durdu Çetinkaya
Gülistan Can İrem B. Meral Atay Duygu Delen Leyla T. Nezahat Sarı Sarya Ege
İsmi Bilinmiyor Zehra Karadeniz Ceyda Yüksel Gülseren Hazır P. A. Monna Bai Emir Canım
Zekiye Gül Emine Şahin Sezer Baykal İsmi Bilinmiyor Ceren Duman Merve Bayrak Kanite Akarslan